ΑΤΤΙΚΟ ΣΕΛΗΝΙΑΚΟ ΝΥΧΘΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

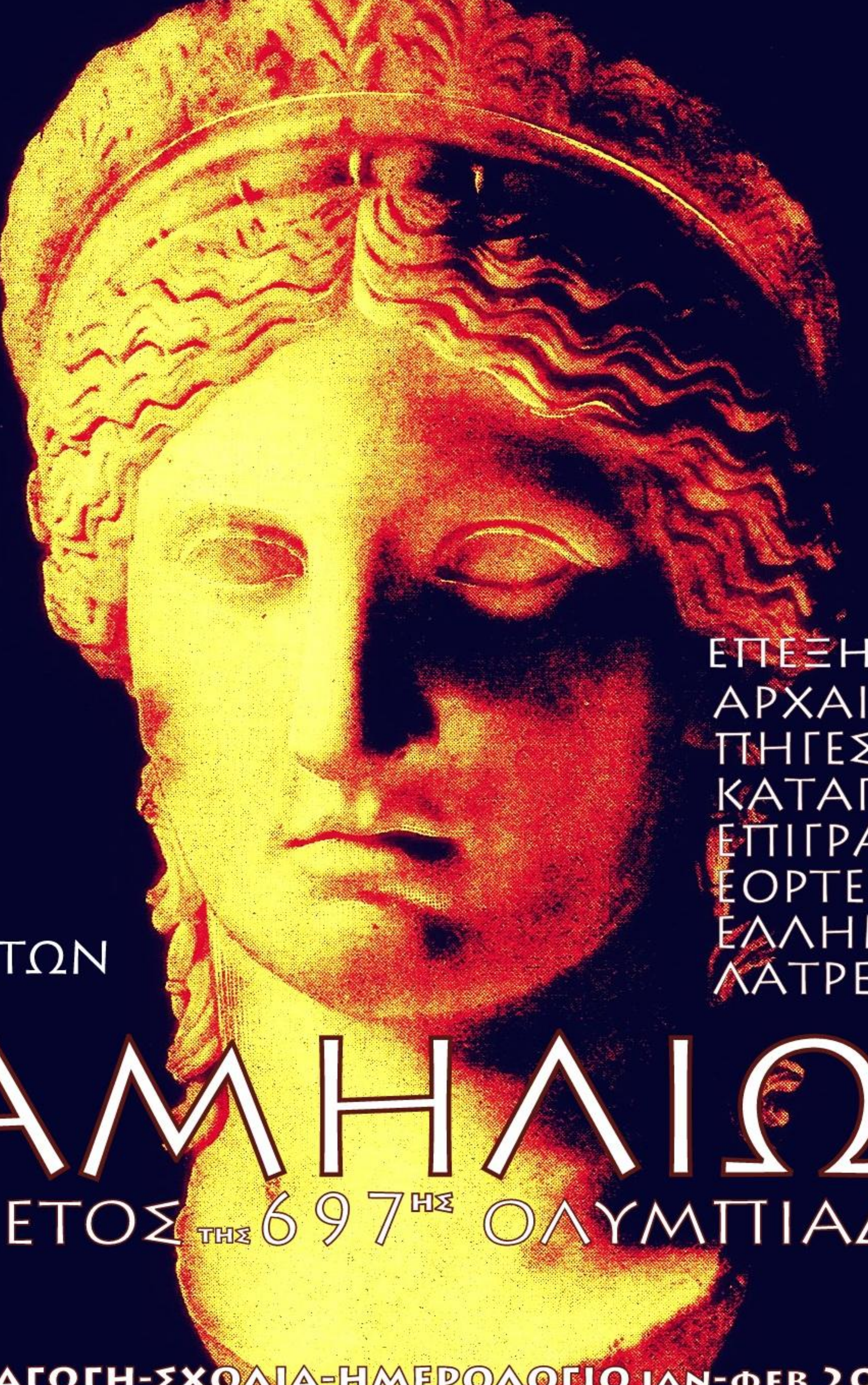

ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ
ΑΡΧΑΙΕΣ
ΠΗΓΕΣ
ΚΑΤΑΓΡΑΦΕΣ
ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ
ΕΟΡΤΕΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΛΑΤΡΕΙΑ

ΜΗΝ ΤΩΝ

ΓΑΜΗΛΙΩΝ

4ο ΕΤΟΣ ΤΗΣ 697ΗΣ ΟΛΥΜΠΙΑΔΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ-ΣΧΟΛΙΑ-ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΙΑΝ-ΦΕΒ 2013

ΟΡΕΣΤΗΣ ΠΥΛΑΡΙΝΟΣ

καὶ μήν Ἀττικὸς ὁ Γαμηλιὼν, γάμοις ἀφωρισμένος, οἷς γαμηλία Ἥρα.

(Σχόλια ΙΛ. Σ 491. 1156)

ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΤΗΤΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ :

ΚΕΦΑΛΑΙΟ α'
ΓΑΜΗΛΙΩΝ
ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.............................ΣΕΛ.09
ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ...ΣΕΛ.10
ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑ..ΣΕΛ.13
ΠΡΟΓΟΝΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΑΣ...........................ΣΕΛ.19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ β'
ΕΟΡΤΕΣ ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ................................ΣΕΛ. 26
ΙΕΡΕΣ ΗΜΕΡΕΣ ΜΗΝΟΣ...............................ΣΕΛ. 70
ΣΕΛΗΝΙΑΚΟ ΝΥΧΘΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ.........ΣΕΛ. 94
ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΙΔΙΟΜΟΡΦΙΕΣ......ΣΕΛ. 124
ΙΣΙΟΔΕΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΗΜΕΡΩΝ ΜΗΝΟΣ..ΣΕΛ. 131

Ἀττικὸ Ἡμερολόγιο

Ὁ Ἱερὸς Γάμος τῆς Ἥρας καὶ τοῦ Διὸς.

ΓΑΜΗΛΙΩΝ

Θεογάμια

Ἡ σειρὰ τῶν μηνῶν στὸ Ἀττικὸ ἡμερολόγιο ἦταν ἡ ἑξῆς:

α΄. Ἑκατομβαιών.
β΄. Μεταγειτνιών.
γ΄. Βοηδρομιών.
δ΄. Πυανεψιών.
ε΄. Μαιμακτηριών.
στ΄. Ποσειδεών.
ζ΄. Γαμηλιών.
η΄. Ἀνθεστηριών.
θ΄. Ἐλαφηβολιών.
ι΄. Μουνυχιών.
ια΄.Θαργηλιών.
ιβ΄. Σκιροφοριών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ α΄

Η ΘΕΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

Γαμηλιών· *μήν* (*μῆνας*) *Ἀθηναίων* ***ἕβδομος***.
(Μπέκκερ, Ἀνέκδ. Ἑλλην. σελ.228.παρ.26)

Ὁ Ἀριστοτέλης μᾶς περιγράφει τὴν ἐποχὴ τοῦ μηνὸς :

μηνὸς ***γαμηλιῶνος*** *περὶ τροπὰς* (κοντὰ στὶς τροπὲς τοῦ Ἡλίου) *ὄντος τοῦ ἡλίου χειμερινάς*.
(Μετεωρολογικὰ 1.6.παρ.535Δ)

Καὶ ὁ Θεόφραστος παρατηρεῖ τὴν ἐποχὴ :

μεθ᾽ ἡλίου τροπὰς, τοῦ ***γαμηλιῶνος*** *μηνός*.
(Θεόφραστος, Περὶ τῶν Φυτῶν, 7.1,2)

Ὁ Φώτιος ἀναφέρει τὸν Ἱερὸ Γάμο τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας κατὰ πάσα πιθανότητα αὐτὸν τὸ μήνα :

Ἀθηναῖοι ἑορτὴν Διὸς ἄγουσι καὶ Ἥρας ***ἱερὸν γάμον*** *καλοῦντες.*
(Φώτιος,Λεξικό)

Ὁ Ἠσύχιος προσδιορίζει τὴν ἱερὴ θεότητα τοῦ μηνός:

Γαμηλιών, ὁ (ζ') *τῶν μηνῶν* ***τῆς Ἥρας ἱερός.***
(Ἠσύχιος, Λεξικό)

ΤΑ ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟ ΤΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΜΗΝΩΝ ΤΟΥ ΑΤΤΙΚΟΥ ΝΥΧΘΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ

Τὰ ὀνόματα τοῦ Ἀττικοῦ ἡμερολογίου μετὰ τὴν σεληνιακὴ διόρθωση τῶν Ἀθηναίων ξεχώρισαν ἀπὸ αὐτὰ τῶν ἄλλων σεληνιακῶν ἡμερολογίων τῶν ὑπολοίπων Ἑλλήνων, (μὲ ἐξαίρεση αὐτῶν ὅπως θὰ ἀναμενόταν , τῶν προηγουμένων ποὺ πιθανῶς ἐπιρεάστηκαν

κατ’αὐτὴν τὴν ἄποψη ἀπὸ τὸ Ἀττικὸ ἡμερολόγιο, τὸ Ἰωνικό, τὸ ἡμερολόγιο τῆς Κυζίκου, τὸ ἡμερολόγιο τῆς Λαμψάκου, καὶ τὰ δύο ἀρχαία νησιωτικὰ ἡμερολόγια τῆς Τήνου καὶ τῆς Πάρου) ἀπὸ τὴν κατάληξη τους *–ων*, καὶ μὲ τὴν ἰδιαίτερη ἔμφαση (τονισμὸ) πάνω σ’αὐτὴν τὴν κατάληξη.
Ὁ Εὐστάθιος παρατηρεῖ αὐτὴ τὴ διάκριση στὴν περίπτωση τοῦ μηνὸς *Ληναιὼν* γιὰ ἕναν ἀπὸ τοὺς ἀττικοὺς μῆνες, τὸν *Γαμηλιὼν* δηλαδὴ, ποὺ στὴ πραγματικότητα ἄνηκε στὸ Ἰωνικὸ ἡμερολόγιο.

ὅθεν κατὰ συστολὴν Παιάων, *εἶτα ὥς περ* Ἀλκμάων Ἀλκμᾶν *ἀρὰ* Πινδάρῳ, *οὕτω* Παιάων Παιᾶν.*ὁ δὲ* Παιήων *συγκοπείς* Παιὼν *γίνεται, ὡς τὸ,* ***ἰὴ*** Παιὼν, *καὶ* Παιῶνος *εὐ★μένους τυχών· ὅθεν καὶ παιωνία θεραπευτικὴ βοτάνη.*
Δοκεῖ δὲ ὁ Παιὼν *ἀναλογεῖν κατὰ τε ὀξυτόνησιν καὶ φυλακὴν τοῦ ὦ τῆς εὐθείας διόλου πρὸς τὸ αἰὼν καὶ* ***Ληναιὼν καὶ τοὺς λοιποὺς Ἀττικοὺς μῆνας*** *καὶ πρὸς διαστολὴν δὲ τοῦ* Παίων Παιόνος *βαρυτόνου ἐθνικοῦ καὶ κυρίου ὀξύνεσθαι αὐτὸς καὶ τὸ ὦ τῆς ληγούσης ἐν ταῖς ἐφεξῆς πλαγίαις τηρεῖν.*
(Εὐστάθιος,Σχόλια ΙΛ.Α 473)

Οἱ Ἕλληνες σχολαστικοὶ παρατήρησαν ἐπίσης ὅτι στὰ ὀνόματα αὐτῶν τῶν μηνῶν μὲ τὴν κατάληξη -ων, προηγεῖται τὸ γιώτα –ι :

Τὰ *ἐπὶ μηνῶν τῶν Ἀθηναίων εἰς* ***-ων*** *λήγοντα τῷ* ***-ι*** *παραλήγεται…Ἀνθεστηριὼν*, Βοϊδρομιὼν, Πυανεψιὼν, κ΄, τ. λ.
Ὁ Ποσειδεὼν ἐξαιρεῖται. Ἐπιστατέον οὖν τὸ …Ποσειδεὼν…διὰ τοῦ -ε.
(Ἀνέκδοτα Ἑλληνικὰ τῆς Ὀξφόρδης 2.27.32. Θεογνώστου Κανόνες, ρνα΄)

Λόγω τῆς αὐστηρότητάς του ἴσως καὶ τὸ ὄνομα τοῦ *Ἑκατομβαιὼν* θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξαιρεθεῖ ἐπειδὴ καταλήγει σὲ *-ιὼν*, ἀλλὰ δὲν προηγεῖται σύμφωνο πιὸ πρὶν ὅπως τῶν ὑπόλοιπων.
Ὁ λόγος αὐτῆς τῆς ἐξαίρεσης τοῦ Ποσειδεῶνος εἶναι κατὰ πάσα πιθανότητα ὅτι αὐτὸς ὁ μήνας εἶχε ἤδη ἀφιερωθεῖ στὸν Ποσειδῶνα, ὅπως μπορῶ νὰ ἐξάγω τὸ συμπέρασμα τουλάχιστον ἀπὸ τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσσεια τοῦ Ὅμηρου, τὸ ὁποῖο κρίθηκε ἐπαρκὲς ἀπὸ τὸν Σόλωνα ὅταν ἔδωσε στοὺς μῆνες τοῦ σεληνιακοῦ ἡμερολογίου τὰ ὀνόματά τους, ἀλλάζοντας μόνο τὴν προφορά :

Ποσειδεὼν, γιὰ Ποσειδέων ἤ Ποσειδῶν.
Τὸ ἐπίθετο Ποσείδεος δὲν συναντᾶται στὴν ἑλληνικὴ γλώσσα παρόλα αὐτὰ τὰ ἐπίθετα Ποσιδεῖος, Ποσείδειος ἤ Ποσιδήϊος, συναντῶνται. Τὸ ὄνομα αὐτοῦ του μηνὸς ἐμφανίζεται ὡς Ποσιδηϊὼν στὸ ἀπόσπασμα του Ἀνακρέωντος . (βλέπε τὸ τεῦχος τοῦ Ποσειδεὼν).

Ο ΜΗΝΑΣ ΓΑΜΗΛΙΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΥΠΟΛΟΙΠΟΥΣ ΑΤΤΙΚΟΥΣ ΜΗΝΕΣ Η ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ

Θὰ ἦταν περιττὸ νὰ παρατηρήσουμε ὅτι τὰ ὀνόματα ἔτσι σὲ αὐτὴν τὴν τελειωτική τους μορφὴ σὲ κάθε περίπτωση πρέπει νὰ ἔχουν προέλθει ἀπὸ ἐπίθετα μὲ κατάληξη -ιος.
Ἀνθεστηριὼν ἀπὸ Ἀνθεστήριος, Ἐλαφηβολιὼν ἀπὸ Ἐλαφηβόλιος, Μουνυχιὼν ἀπὸ Μουνύχιος, Ἑκατομβαιὼν ἀπὸ Ἑκατομβαῖος. Τὸ ὄνομα τοῦ Γαμηλιὼν συνεπῶς μὲ τὴν ἴδια ἀναλογία πρέπει νὰ ἔχει προέλθει ἀπὸ τὸ Γαμήλιος καὶ

γαμήλιος τελικῶς πρέπει νὰ ἔχει προέλθει ἀπὸ τὸ *γάμος*.
Γαμήλιος ὁ ἀφιερωμένος ἤ αὐτὸς ποὺ ἀνήκει σὲ/στὸ γάμο.
Οἱ ἀναφορὲς τῶν κειμένων εἶναι καθαρὲς ὡς πρὸς τὴν σημασία :

—Ἡ *γαμήλιος «σὲ ἡλικία γάμου»*.
(Σουΐδας Λεξικόν)

— Τὸ *αὔλημα, γαμήλιον*.
(Πολυδεύκης, 3.3.4.382,37 *καὶ* 4.10.3.394,80)

— Π*ρὶν λέκτρα καὶ γυναῖκα καὶ γαμήλιους*
εὐνὰς ἀγῆλαι, λαμπάδας τ'ἀνασχεθεῖν.
(Εὐριπίδης, Μήδεια 1026)

— Ο*ὗτος **θεῶν γαμηλίων** τε καὶ ὁμογνίων καὶ γενεθλίων θεσμὸς ἐπὶ πάσῃ ζώων φύσει τεταγμένος.*
(Μάξιμος ὁ Τύριος, 26.6.313)

— Γαμήλιος · *ὁ εἰς τοὺς γάμους πεσσόμενος πλακοῦς.*
(Ἡσύχιος, Λεξικόν)

— Γαμήλια · *αἱ ἐπὶ γάμοις ἑορταί.*
(Ἀνέκδοτα Ἑλληνικὰ 229.11)

— Γαμηλία. *φέρνη εἰς γάμου παρασκευὴν, καὶ δεῖπνον ὅ τοῖς φράτορσιν ἐποίει ὁ γαμῶν.*
(Ἠσύχιος, Λεξικόν)

— Ἡ δὲ *ἐπὶ γάμῳ θυσία ἐν τοῖς φράτορσι γαμηλία. καὶ τὸ ἔργον γαμηλίαν εἰσενεγκεῖν.*
(Πολυδεύκης,3.3.4.287)

Πάνω σ'αὐτὴν τὴν ἀρχή, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία τὸ ὄνομα τοῦ μηνὸς προῆλθε ἀπὸ τὸ ἔτυμον *γαμήλιος*, πρέπει νὰ δώθηκε ἡ ὀνομασία, μὲ τὴν σχέση τὴν ὁποία ἀντιπροσωπεύει ἤ ἀποσκοπεῖ νὰ ἀντιπροσωπεύσει μὲ τὸν *γάμο* πάνω στὴ χρονική σειρά τοῦ Ἀττικοῦ ἔτους.
Ἔτσι τὸ ὄνομα **Γαμηλιών** δηλώνει ὅτι ὁ μῆνας αὐτὸς εἶναι ἀφιερωμένος στοὺς γάμους ἢ εἶναι ὁ μῆνας τῶν γαμήλιων τελετῶν.

Τὸ ὄνομα τοῦ Γαμηλιῶνος, στὸ Ἀττικὸ ἡμερολόγιο, δὲν εἶχε καὶ τόσο ξεκάθαρη ἀναφορὰ ὡς πρὸς τὴν ἐποχὴ τοῦ ἔτους, ὅπως

ἔχουν οἱ *Ἀνθεστηριὼν*, ὁ *Θαργηλιὼν* ἤ ὁ *Μαιμακτηριὼν*, οὔτε ὑπάρχει κάποιο ξεκάθαρο ἱστορικὸ γεγονὸς ὅπως στὸν *Μεταγειτνιὼν* ἤ τὸν *Βοηδρομιών*, οὔτε ἔχει πάρει τὸ ὄνομα του ἀπὸ κάποιο κύριο ὄνομα ὅπως ὁ *Μουνυχιὼν* ἤ ὁ *Ποσειδεὼν*, ἀλλὰ ἁπλὰ καὶ διακριτικὰ παραπέμπει στὴν τελετὴ τοῦ γάμου.

Ὁ Εὐστάθιος ἀναφέρει ὅτι ὁ μῆνας ἦταν ἀφιερωμένος στὴν ***γαμηλία* Ἥρα** :

Οὗ (γιὰ *γάμος*) *παρώνυμον ὥσπερ ὁ γαμήλιος λόγος οὕτω καὶ μήν* Ἀττικὸς ὁ Γαμηλιὼν, *γάμοις ἀφωρισμένος, οἷς γαμηλία* Ἥρα *ἐπεστάτει.*
(Σχόλια ΙΛ. Σ 491. 1156)

Εἶναι ἀναντίρρητο ὅμως τὸ γεγονὸς ὅτι καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἀρχαῖοι γραμματικοὶ καὶ συγγραφεῖς ἀναφέρουν ὅτι αὐτὸς ὁ μῆνας ἦταν ἱερὸς γιὰ τὴν θεὰ Ἥρα :

— Γαμηλιών· *ὁ τῶν μηνῶν* ***τῆς* Ἥρας *ἱερός*.**
(Ἡσύχιος, Λεξικόν).

Ὁ μῆνας εἶναι ἀφιερωμένος στὴν Ἥρα ἐπειδὴ ὁλόκληρος ὁ μῆνας ἦταν ἱερὸς γιὰ τὸν γάμο τῆς Ἥρας.

— *Διὰ τοῦτο καὶ* ***Ἥρα τελεία*** *ἡ ζυγία. ταύτῃ γὰρ τοῖς προτελείοις προὐτέλουν τὰς κόρας, καὶ Ἀρτεμίδι καὶ* Μοίρας.
(Πολυδεύκης,3.3.4.285.38 παρ. Σουΐδας, Λεξικόν, **Τελεία καὶ Προτέλεια**).

— *Δόμος ἡμιτελής….ἡμίγαμος, τέλος γάρ ἐστιν ὁ γάμος. καὶ* ***Ἥρα Τελεία καὶ Ζεύς Τέλειος****, ὅτι γαμήλιοι εἰσιν.*
(Ἠσύχιος, Λεξικόν, ***Δόμος ἡμιτελής***)

— *Λέγει δὲ μητέρα* ***Τελείαν τὴν Ἥραν****. καὶ* Αἰσχύλος·

Ἥρα τελεία Ζηνὸς εὐναία δάμαρ.

(Σχόλια σὲ Πίνδαρο, Νέμεα 10.31)

— ***Ἥρα Τελεία καὶ Ζεὺς Τέλειος*** *ἐτιμῶντο ἐν τοῖς γάμοις, ὡς πρυτάνεις ὄντες τῶν γάμων· τέλος δὲ ὁ γάμος. διὸ καὶ* ***προτέλεια ἐκαλεῖτο ἡ θυσία*** *ἡ πρὸ τῶν γάμων γινομένη.*
(Σχόλια σὲ Ἀριστ., Θεσμοφοριάζουσαι,στ 982)

Ἄν καὶ οἱ σχολαστικοὶ τῆς ἀρχαιότητας δείχνουν νὰ μὴν ἐνδιαφέρονται καὶ τόσο πολὺ γιὰ τὴν ὀνομασία τοῦ μηνὸς ,ἀναγνωρίζουν ἁπλῶς τὸ γεγονὸς αὐτοῦ ὅπως ἀποδίδεται ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ ὄνομα.

Ἡ ἀληθινὴ ἐπεξήγηση γιὰ τὸ ὄνομα τοῦ μηνὸς εἶναι ἕνα συγκεκριμένο ἔθιμο τῆς δημόσιας καὶ τῆς ἰδιωτικῆς ζωῆς τῶν Ἑλλήνων.
Τὸ παλαιὸ ἔθιμο τῶν γάμων μὲ πολυάριθμη συμμετοχὴ σὲ μεγάλη κλίμακα τὸν πρῶτο μῆνα τοῦ νέου ἐνιαυτοῦ στὸ ἡλιακὸ ἡμερολόγιο, τὸ ὁποῖο ἔθιμο διατηρήθηκε καὶ στὴν διόρθωση τοῦ Σόλωνος στὸ σεληνιακὸ ἡμερολόγιο.

Ο ΠΡΟΓΟΝΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΑΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ, ΤΟΥ ΓΑΜΗΛΙΟΥ ΕΘΙΜΟΥ, ΣΕ ΕΝΑΝ ΜΗΝΑ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΓΙΑ ΜΙΑ ΚΑΙ ΜΟΝΑΔΙΚΗ ΣΤΙΓΜΗ.

Ἔχει διαπιστωθεῖ ἀπὸ τὴ μαρτυρία τοῦ Ὁμήρου στὴν Ὀδύσσεια, ὅτι στὴν ἐποχὴ του ἤ στὴν ἐποχὴ τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδύσσειας, κανόνας ζωῆς ἦταν νὰ ἑορτάζουν γάμους κατὰ τὸν πρώτο μῆνα τοῦ ἔτους.
Τὸ συμπέρασμα αὐτὸ πολὺ ἁπλὰ συνάγεται καὶ ἐπιβεβαιώνεται ἔντονα ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ μηνὸς στὰ νεώτερα χρόνια καὶ στὰ νεώτερα κλασικὰ κείμενα.

α΄) Λίγο μετὰ τὴν ἄφιξη στὴν Ἰθάκη καὶ τὸ πρωὶ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς πλοκῆς, ἡ Ἀθηνᾶ, βάζει αὐτὴ τὴν ἐρώτηση στὸν Τηλέμαχο:

ἀλλ᾽ ἄγε μοι τόδε εἰπὲ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον·
τίς δαίς, τίς δὲ ὅμιλος ὅδ᾽ ἔπλετο; τίπτε δέ σε χρεώ;
εἰλαπίνη ἠὲ γάμος; ἐπεὶ οὐκ ἔρανος τάδε γ᾽ ἐστίν·
(Ὅμηρος,Ὀδύσσεια Α΄224)

Ἀπόδοση :

Μὸν΄ ἔλα τώρα, δώσ΄ μου ἀπόκριση καὶ τὴν ἀλήθεια πές μου: τί εἶναι τὸ γλέντι αὐτὸ κι ἡ μάζωξη; γιατί τὸ κάνεις; γάμος γιορτὴ ΄ναί;
τί δὲ μοιάζει νὰ ΄χετε συντροφικὸ τραπέζι.

Ἄν καὶ αὐτὴ ἡ νύξη, περὶ γάμου-ἑορτὴ , σὰν μία πιθανὴ ἐξήγηση γιὰ τὸ γλέντι καὶ τὴν ἀφθονία τὰ ὁποία ἦταν ὁρατὰ ἐκείνη τὴ στιγμὴ μπορεῖ νὰ μὴν ἐπιτρέπει κάποια συγκεκριμένη ἀναφορὰ γιὰ τὴν δηλωμένη στιγμὴ τοῦ χρόνου τέτοιων ἐκδηλώσεων γενικῶς ἤ εκείνης τῆς στιγμῆς, ὁ καθένας πρέπει νὰ θεωρήσει ὅτι ἡ ἐρώτηση τῆς Ἀθηνᾶς δὲν εἶναι ἄσχετη οὔτε ἀσήμαντη ἄν ὄντως εἶναι γιὰ αὐτὴ τὴν περίσταση.

β΄) Ὅταν ὁ Τηλέμαχος καὶ ὁ Πεισίστρατος,τὸ βράδυ τῆς πέμπτης ἡμέρας τῆς πλοκῆς, καταφθάνουν στὴ Σπάρτη, βρίσκουν τὸν Μενέλαο νὰ ἑορτάζει τοὺς γάμους-ἑορτὲς, τῆς κόρης του Ἑρμιόνης καὶ τοῦ ὑιοῦ του Μεγαπένθη:

— *τὸν δ' εὗρον δαινύντα γάμον πολλοῖσιν ἔτῃσιν υἱέος ἠδὲ θυγατρὸς ἀμύμονος ᾧ ἐνὶ οἴκῳ.*

Ἀπόδοση:
ἐκεῖ τὸν ηὗραν νὰ ἑορτάζει μὲ πολλοὺς δικούς του τοὺς γάμους χαρὲς τοῦ γιοῦ του καὶ τῆς λυγερῆς κόρης του στὸν οἶκο του.

Οἱ ἑορτασμοὶ αὐτοὶ ἐπιβεβαιώνονται *καὶ* στὸν Ἀθηναῖο, Περὶ Δειπνοσοφιστῶν , ὅπου ἐκεῖ διευκρινίζεται ὅτι γίνονται ὡς καθιερωμένο ἔθιμο πρὸς τιμὴν τῶν Γαμηλίων Θεῶν :

Φησὶ δ *οὖν ὁ ποιητὴς* (Ὅμηρος) *περὶ τοῦ* Μ*ενελάου τὸν λόγον ποιούμενος·*

Τὸ*ν δ εὗρον δαινύντα γάμον πολλοῖσιν ἔτῃσιν υἱέος ἠδὲ θυγατρὸς ἀμύμονος ᾧ ἐνὶ οἴκῳ,*

ὡς νενόμισται ἄγειν συμπόσια περὶ τοὺς γάμους τῶν τε γαμηλίων θεῶν *ἕνεκα καὶ τῆς οἱονεὶ μαρτυρίας.*

(Ἀθηναῖος, περὶ Δειπνοσοφιστῶν 185$^{\alpha}$, 185$^{\beta}$)

Λεπτομερὴ στοιχεῖα καὶ ἀρχαίες πηγὲς γιὰ τὴν χρονολόγηση τῶν ἐποχῶν τῆς Ὀδύσσειας

καὶ Ἰλιάδων θὰ παρατεθοῦν προσεχῶς σὲ εἰδικὴ παραπομπή.

Δὲν ὑπάρχει καμμία ἀμφιβολία ὅτι ὁ πρῶτος μῆνας στὸ προγονικὸ ἡμερολόγιο τῆς Ἑλληνικῆς Ὀχταετηρίδος τοῦ Ἄργους ὁ μὴν τῶν *Γαμηλιὼν* ἤ ὁ μήν τοῦ γάμου κατῆχε τὴν πρώτη θέση καὶ ταυτιζόταν μὲ τὸν ἀττικὸ μῆνα τῶν *Γαμηλιών*.

Ὁ ἀττικός *Γαμηλιών*, ποὺ ὅπως προείπαμε πῆρε τὸ ὄνομα του ἀπὸ τὴν σχέση του μὲ τίς γαμήλιες τελετές, φαίνεται ὅτι εἶχε τὸ ἴδιο ὄνομα στὸ ἡμερολόγιο τοῦ Ἄργους καὶ ἦταν ἀφιερωμένος στὴν Ἥρα. Ἡ ***Ἥρα ἡ Παρθενία,*** ἦταν μεγάλη τοπικὴ λατρεία τῆς Ἀργολίδος.

— *ἐν τῷ προνάῳ τῇ μὲν* Χάριτες *ἀγάλματά ἐστιν ἀρχαῖα ἐν δεξιᾷ δὲ κλίνη τις* Ἥρας.

(Παυσανίας, 2.17,3)

— *καὶ παρ᾽ Ἀργείοις οἱ μέγιστα τῶν Ἑλλήνων τιμῶσι τὴν θεὸν τὸ ἄγαλμα τῆς Ἥρας ἐν τῷ ναῷ καθήμενον ἐν θρόνῳ τῇ χειρὶ ἔχειν σκῆπτρον καὶ τοῦτο καὶ χρυσοῦ.*

(Σχόλ. Θεόκριτος 15.64)

— *ὄτρυνον νῦν ἑταίρους, Αἰνέα, πρῶτον μὲν Ἥραν Παρθενίαν κελαδῆσαι.*

(Πίνδαρος. Ὀλ. 6.88)

Ὅτι γαμήλιος, καὶ αἰτία γενέσεων.

(Σχ.Πίνδ.Ὀλυμπ. 6,σελ.149)

— *ἐούσης ὁρτῆς τῇ Ἥρῃ τοῖσιν Ἀργείοισι, ἔδεε πάντως τὴν μητέρα αὐτῶν ζεύγει κομισθῆναι ἐς τὸ ἱερόν.*

(Ἡρόδοτ. Α΄31)

Ὁ ἀττικὸς *Γαμηλιὼν*, ἦταν ἀφιερωμένος στὴ Ἥρα γιὰ τὸν ἴδιο λόγο. Ὑπῆρχε ἐπίσης μιὰ τελετὴ στὸ Ἄργος, τὴν πρώτη ἡμέρα τοῦ ἔτους, τὸν πρῶτο μῆνα στὴν ὁποία ἑορτάζανε καὶ τὸν γάμο τῶν θυγατέρων τοῦ Δαναοῦ τὴν ἴδια μέρα.

Ἔτσι ὁ *Γαμηλιὼν* ὑπῆρχε μέσα στὶς σεληνιακές διορθώσεις τοῦ προγονικοῦ ἡλιακοῦ ἡμερολογίου.

Ἀνάμεσα στοὺς Ἕλληνες, ὑπῆρχε καὶ ἕνας μῆνας ποὺ ὀνομάζονταν Μ*ναστὴρ*. Ὁ Ἡσύχιος τὸν ἀναφέρει:

— Μ*ναστήρ· τῶν μηνῶν οὕτω καλεῖται τις*

(Ἡσύχιος, Λεξικόν)

καὶ συνεπῶς μᾶς ἐπιτρέπει νὰ βγάλουμε τὸ συμπέρασμα ὅτι ἄνηκε σὲ κάποιο ἀπὸ τὰ Δωρικὰ ἡμερολόγια καὶ στὸ πανάρχαιο προγονικὸ ἡμερολόγιο τῆς Σπάρτης.

Ὁ Γαμ*ηλιὼν* ἔχει μιὰ συγκεκριμένη σχέση μὲ τὸν γάμο ἄμεσα, τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὸ ὄνομα Μ*ναστὴρ*, ἔμμεσα.

Μνηστήρ εἶναι ὁ μνηστευμένος/-η, ὁ μνηστήρας ἡ μνηστὴ σήμερα.

— *Ὁ μὲν τοίνυν ἀνὴρ, πρὸ μὲν τοῦ γῆμαι μνηστὴρ, καὶ μνώμενος· καὶ τὸ ἔργον μνηστεία καὶ μνηστεύσασθαι καὶ μνηστὴ ἡ νύμφη, ὡς Ὅμηρος.* (Πολυδεύκης 3.3.4)

Γή*μ' ἄλοχον μνηστὴν.*
(Ὅμηρος, Ὀδύσ.Α΄36)

Εἶναι νομίζω περιττὸ νὰ τονιστεῖ ὅτι ἡ τελετὴ τῆς Μ*νηστείας* (ὁ ἀρραβῶνας μὲ τὴ σημερινὴ ἔννοια), τῶν ἐρωτευμένων εἶναι ἡ προκαταρτικὴ γιὰ τὴν γαμήλια τελετὴ, παρόλα αὐτὰ ἐὰν ὑπῆρχε καθορισμένη στιγμὴ γιὰ τὴν γαμήλια τελετὴ τότε θὰ πρέπει νὰ ὑπῆρχε καὶ καθορισμένο διάστημα γιὰ τὴ Μ*νηστεία*, κατὰ συνέπεια, ἐὰν ὑπῆρχε καθορισμένος μῆνας γιὰ τὴν γαμήλια τελετὴ πιθανὼς ὑπῆρχε καὶ ἕνας καθορισμένος μῆνας γιὰ τὴ Μ*νηστεία* τῶν ἐρωτευμένων. Τὸ μόνο ἐρώτημα ποῦ θὰ μποροῦσε νὰ τεθεῖ σὲ αὐτὸ τὸ σημεῖο εἶναι ἂν αὐτὸ τὸ διάστημα ἤ μήν τῶν ἐρωτευμένων ἦταν ξεχωριστὸ ἀπὸ τὸν μῆνα τοῦ γάμου ἤ ἂν στὸν ἴδιο τὸν μῆνα ὑπῆρχαν καὶ οἱ δύο τελετὲς, τῆς Μ*νηστείας* καὶ τοῦ Γάμου, σὲ ἰσότιμη σχέση μὲ τὴν Μ*νηστεία*

νὰ προηγεῖται τῆς τελετῆς τοῦ Γάμου στὸ πρῶτο μέρος τοῦ μηνὸς.
Ὄχι ὅτι θὰ ἔκανε κάποια διαφορὰ ἡ προκαθορισμένη στιγμὴ τοῦ χρόνου καὶ γιὰ τὶς δύο, ἴσως αὐτὴ ἡ ἐρώτηση ἀπαντηθεῖ ἀργότερα, ἀλλὰ κρίνοντας απὸ τὴν μαρτυρία τοῦ Ὁμήρου, ἄν ὁ πρῶτος μῆνας τοῦ ἔτους τῆς ἐποχῆς του ἦταν ὁ μῆνας τοῦ Γάμου, τότε καὶ ὁ τελευταῖος μῆνας τῆς ἐποχῆς πρέπει νὰ ἦταν ὁ μῆνας ἤ τὸ διάστημα γιὰ τοὺς ἐρωτευμένους καὶ τὴν Μ*νηστεία*, παρόλα αὐτὰ γι᾽αὐτὸ στὸν τελευταῖο μῆνα ὁ Ὅμηρος ἀπλὰ ὑποθέτει ὅτι ἡ συγκέντρωση τῶν Μ*νηστήρων* γύρω ἀπὸ τὴν Πηνελόπη θὰ πρέπει νὰ ἔχει ἀρχίσει, καὶ ἀπὸ αὐτὸν τὸν μῆνα καὶ μετὰ συνεχίσει τὸ ἔπος καταγράφοντάς τὸ χρόνο μὲ τὸν χρόνο.
Καὶ πράγματι, σὲ μιὰ διάκριση ὅπως αὐτὴ, ὅτι κάποιος μῆνας ἤ διάστημα θὰ ἔπρεπε νὰ ἦταν ἀφιερωμένος γιὰ τὶς δραστηριότητες τῶν μνηστήρων (ἐρωτευμένων), θὰ ἔπρεπε νὰ ἦταν ξεχωριστὸς ἀπὸ τὸν μῆνα τοῦ Γάμου ὅπως θὰ ἦταν καὶ τὸ λογικό.
Οὔτε στὴν πραγματικότητα θὰ μποροῦσε νὰ εἶναι καὶ διαφορετικὸ, ἄν κρίνουμε ἀπὸ τὴν περιγραφὴ τῆς ἀσπίδος τοῦ Ἀχιλλέως, ἀκόμα καὶ στὸν μῆνα τοῦ Γάμου ἡ τελετὴ

περιορίζεται στὴν πρώτη δεκάδα τοῦ μηνὸς καὶ πιθανότατα στὴν πρώτη ἡμέρα τοῦ μηνός. Ὁ Ἀριστοτέλης παρατηρεῖ στὰ Πολιτικά :

— *περὶ μὲν οὖν τοῦ πότε δεῖ ποιεῖσθαι τὴν σύζευξιν, εἴρηται· τοῖς δὲ περὶ τὴν ὥραν χρόνοις ὥς οἱ πολλοὶ χρῶνται, καλῶς καὶ νῦν, ὁρίσαντες χειμῶνος τὴν συναυλίαν ποιεῖσθαι ταύτην.*
(Ἀριστοτέλης, Πολιτικὰ 7.16,23)

Τὸ ἔθιμο λοιπὸν, ἦταν νὰ τελοῦνται οἱ γάμοι τὸ χειμῶνα στὴν ἐποχὴ τοῦ Ἀριστοτέλους, τὴν 107η Ὀλυμπιάδα περίπου, καὶ ὁ ἴδιος δίνει τὴν συγκατάθεση του σὲ αὐτὸ τὸ ἔθιμο.

Ὁ Ἰπποκράτης συμβουλεύει:

— *Ὥρη δὲ ἐαρινὴ ἀρίστη κυήσιος*
(Ἱπποκράτης, περὶ Ἐπικυήσιος, ἀποσπάσματα περὶ γυναικείων λ΄).

Σὲ ἕνα ἀπὸ τὰ ἀποσπασμάτια του ὁ Μένανδρος παρατηρεῖ :

— Καθάπερ Μένανδρος ἐν Συνεφήβοις· Ὅτι
— ***Ἀγαθὸν γάμον χειμῶνος ὁ θεὸς δίδωσιν.***
(Σχόλια σὲ Ἀποσπάσματα Μενάνδρου, 1490)

Ἦταν λοιπὸν ἀρχαῖο ἑλληνικὸ ἔθιμο ἀνάμεσα στοὺς Ἕλληνες πρὶν ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς διόρθωσης τοῦ ἡμερολογίου σὲ σεληνιακὸ τὸ ὁποῖο διατηρήθηκε καὶ μετὰ τὴν διόρθωση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ β΄

ΕΟΡΤΕΣ ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ

Ἱερὸς Γάμος Ἥρας Τελείας Διὸς Τελείου (Θεογαμία)

Ὁ Ζεύς, σύμφωνα μὲ τὸν Καλλίμαχο

ὥς τε Ζεὺς ἐράτιζε τριηκοσίους ἐνιαυτούς
(Αἴτια Καλλίμαχου σωζ.ἀπόσπασμα 2)

καὶ τὸν Νόννο,

ὅττι πολυχρονίοιο πόθου δεδονημένον οἴστρῳ Ἥρης κέντρον ἔχοντα κασιγνήτων ὑμεναίων εἰς χρόνον ἱμείροντα τριηκοσίων ἐνιαυτῶν Ζῆνα γάμοις ἔζευξα.
(Νόννου Διονυσιακὰ 41. 322 αποσπ.)

ἐρωτοτροποῦσε μὲ τὴν Ἥρα τριακόσια χρόνια.

Ὁ Ἱερὸς Γάμος τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας λάμβανε χώρα τὸν μῆνα Γαμηλιῶνα.

— *Ἀθηναῖοι ἑορτὴν Διὸς ἄγουσι καὶ Ἥρας ἱερὸν γάμον καλοῦντες.*
Φώτιος, Λεξικὸν σελ.102)

— Γ*αμηλιών· ὁ τῶν μηνῶν τῆς* Ἥρας *ἱερός.*
(Ἡσύχιος, Λεξικόν).

Ὁ Θεόκριτος παρατηρεῖ ὅτι ἦταν ἡ Ἶρις, ἐκείνη ποὺ ἑτοίμασε τὴ γαμήλια κλίνη τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας μετὰ τὸν Ἱερὸ γάμο .

— *ὧδὲ καὶ ἀθανάτων ἱερὸς γάμος ἐξετελέσθη*
οὓς τέκετο κρείοισα Ῥέα βασιλῆας Ὀλύμπου·
ἐν δὲ λέχος στόρνυσιν *ἰαύειν Ζηνὶ καὶ Ἥρῃ,*
χεῖρας φοιβήσασα μύροις ἔτι παρθένος Ἶρις.

Ἀπόδοση
[Ἔτσι τελέστηκε καὶ ὁ ἱερὸς γάμος τῶν ἀθάνατων θεῶν, τῶν βασιλέων τοῦ Ὀλύμπου, ποὺ γέννησε ἡ ἀρχόντισσα Ρέα. Γιατί ἕνα μόνο κρεβάτι στρώνει γιὰ νὰ κοιμηθοῦν ὁ Δίας καὶ ἡ Ἥρα ἡ παρθένος Ἶρις, ποὺ καθαρίζει τὰ χέρια της μὲ μύρα ἀκόμη]
(Θεόκριτος, Εἰδύλλια, 17 Ἐγκ. εἰς Πτολεμαῖον στ. 131-134)

Ὁ Ποσείδιππος, ὁ ποιητὴς ἀναφέρει τὸν Ἱερὸ Γάμο τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας ὅτι πραγματοποιήθηκε στὸν Ὄλυμπο.

— *χεύματι τῶ[ιδ' ἄχρ]αντος ἐλούσατο παρθένος Ἥρ[η ὡς τύχ'ἐπ'Οὐλ]ύμπωι παστὸν ὑπερχομένη.*
(Οἱ Ἀπαρχὲς τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνθολογίας: I (Γαλλικὴ ἔκδοση) Ποσείδιππου ἀποσπασμάτια σελ. 227)

Ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης ἀναφέρει τὴ χώρα τῶν Κνωσίων (Κρήτη) καὶ τὴν ἑορτὴ μιὰ φορὰ τὸν χρόνο.

— *λέγουσι δὲ καὶ τοὺς γάμους τούς τε Διὸς καὶ τῆς Ἥρας ἐν τῇ Κνωσίων χώρᾳ γενέσθαι κατὰ τινα τόπον πλησίον τοῦ Θήρηνος ποταμοῦ, καθ΄ὅν νῦν ἱερὸν ἔστιν,* ***ἐν ᾧ θυσίας κατ'ἐνιαυτὸν ἁγίους ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων συντελεῖσθαι, καὶ τοὺς γάμους ἀπομιμεῖσθαι****, καθάπερ ἐξ ἀρχῆς γενέσθαι παρεδόθησαν.*
(Διόδωρος ὁ Σικελιώτης, 5.72)
Ὁ Ὅμηρος, περιγράφει μιὰ ἀπὸ τὶς ἐρωτικὲς συναντήσεις τῶν Θεῶν στὶς κορφὲς τῆς Ἴδας καὶ στὴν φαινομενικὴ ἄρνηση τῆς Ἥρας νὰ

ὁλοκληρώσει τὸν γάμο της ἔξω ἀπὸ τὸ θάλαμο, (Τὸ Δωμάτιο τῆς Νύφης) ὁ Ζεύς τῆς ἀπαντᾶ ὅτι θὰ τὴν καλύψει μὲ ἕνα ὁλόχρυσο σύννεφο.

— *ἦ ῥα καὶ ἀγκὰς ἔμαρπτε Κρόνου παῖς ἣν παράκοιτιν· τοῖσι δ' ὑπὸ χθὼν δῖα φύεν νεοθηλέα ποίην, λωτόν θ' ἑρσήεντα ἰδὲ κρόκον ἠδ' ὑάκινθον πυκνὸν καὶ μαλακόν, ὃς ἀπὸ χθονὸς ὑψόσ' ἔεργε.*
τῷ ἔνι λεξάσθην, ἐπὶ δὲ νεφέλην ἕσσαντο
καλὴν χρυσείην· στιλπναὶ δ' ἀπέπιπτον ἔερσαι.
ὣς ὃ μὲν ἀτρέμας εὗδε πατὴρ ἀνὰ Γαργάρῳ ἄκρῳ,
ὕπνῳ καὶ φιλότητι δαμείς, ἔχε δ' ἀγκὰς ἄκοιτιν·

(Ὅμηρος, Ἰλιάδα Ξ 346-353)

Ἀπόδοση
Αὐτὰ εἶπε ὁ Δίας, καὶ τὴ γυναῖκα του στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ παίρνει,κι ἡ γὴς ἡ θεία χορτάρι νιόβλαστο φυτρώνει κάτωθέ τους, σαφράνια καὶ τριφύλλια ὁλόδροσα καὶ κρίνους καὶ ζουμπούλια,πυκνά, ἁπαλά, ποὺ ἀνακρατοῦσαν τους, τὸ χῶμα μὴν ἀγγίξουν.
Κεῖ μέσα τότε οἱ δύο τους ἔγειραν, σὲ σύγνεφο κρυμμένοι, χρυσό, πανώριο, κι ἀργοστάλαζε στραφταλιστὴ ἡ δροσιά του.

Ἔτσι γλυκὰ ψηλὰ στὸ Γάργαρο κοιμόταν ὁ Πατέρας,σκλάβος στὸν ὕπνο καὶ στὸν ἔρωτα, στὴν ἀγκαλιὰ τῆς Ἥρας·

Στὴ Μυθολογία , ἡ πρώτη ἐρωτικὴ συνάντηση, ποὺ ἀναφέρεται ἀπὸ τὸν Ὅμηρο ἦταν τὸ σπίτι τοῦ Ωκεανοῦ καὶ τῆς Τηθύος.
Ἡ πηγὴ αὐτοῦ ἦταν μᾶλλον μιὰ ἱερὴ μυστικὴ ἱστορία ποὺ μεταφέρονταν ἀπὸ στόμα σὲ στόμα ἤ τραγουδιόταν άνάμεσα στὶς γυναῖκες στοὺς ἑορτασμοὺς πρὸς τιμὴν τῆς τῆς Ἥρας.
Ὑπάρχει ὡστόσο καὶ μιὰ ἄλλη παράδοση ποὺ κρατήθηκε σκοπίμως ἀσαφὴς, καὶ ἀφορᾶ τὸ τραγούδι ἑνὸς ἀγοριοῦ σὲ στὰ μυστήρια τῆς λατρείας τῆς Ἥρας στὸ Ἄργος.

— *τοῦτον ὑμνοῦσι παῖδες σοφῶν ἐν ἀρρήτοις τελεταῖς Ἥρας καὶ Διὸς εὐδαίμονα γάμον.*
(Δίωνος Χρυσοστόμου Λόγοι 36.56)

Ὄχι νωρίτερα, παρὰ μόνον τὸν ἕβδομο αἰῶνα τῆς κοινῆς χρονολόγησης ἕνας χριστιανὸς συγγραφέας, ὁ Μάξιμος ὁ

Ὁμολογητὴς καλεῖ τὸν Γάμο τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων μυστήριο, καὶ χωρὶς καμμία ἀμφιβολία ἦταν ἐπιρεασμένος ἀπὸ τὴν ἱερότητα ποὺ ἔδιναν οἱ Ἕλληνες στὴν τέλεση τοῦ γάμου. Τὸ σίγουρο εἶναι ὅτι ὑπῆρχε ἕνα ἀρχαῖο ρητὸ ἀρχικὰ στὴν Σπάρτη καὶ μετὰ καὶ στὴν Ἀθήνα ποὺ ἔλεγε

— Τέλος *ὁ γάμος*.
(Στοβαίου ἀποσπ. Ἀρείου Διδύμου ἐπίτομος)

Τέλος στοὺς Ἕλληνες, σημαίνει
ἐκπλήρωσις, ὁλοκλήρωσις, καὶ τὸν ἀπώτατο σκοπὸ τῆς μύησης στὰ Μυστήρια ***διὰ τοῦ τελείν*** τῶν δρώμενων μέσα στὸ **Τελεστήριο** τῆς Ἐλευσίνος.
Τὸ Τέλος στὸν γάμο εἶναι ἀπολύτως κατανοητὸ ὅταν τεθεῖ σὲ σχέση μὲ τὴν
Ἥρα Τέλεια καὶ τὸν **Δία Τέλειο**.
Ὁ Ζεὺς, χωρὶς καμμία ἀμφιβολία, ἔφερε πολλὰ συμβάντα σὲ τελειότητα.
Τὸ Τέλος τὸ ὁποῖο ὁ Ζεὺς μὲ τὴν Ἥρα ἐπιτυγχάνουν στὴν ἔνωση τους ὡς θεϊκὸ ζευγάρι γιὰ τοὺς ἑαυτοὺς τους τὸ ἐπιτυγχάνουν καὶ γιὰ τοὺς θνητοὺς, στὴ

συζυγικὴ ἕνωση μὲ τὴν θεϊκὴ μύηση τῆς *Τελειότητος*. Ἡ λέγη Γάμος ὡς σκοπὸς τοῦ *τελείν* μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθεῖ γενικότερα.

Γάμος *τελείν*
(Καλλίμαχος, Ὕμνοι στὸν Ἀπόλλωνα)

Τέλος *θαλεροῖο γάμοιο*
(Ὅμηρος, Ὀδύσσεια,Υ 74)

Οἱ παντρεμένες γυναῖκες στὴν Κῶ ὀνομάζονταν *τελεύμεναι*.
Ἡ ἀντιστοιχία ἀνάμεσα στοὺς νόμιμους γάμους πάνω στὴ γῆ καὶ τοῦ Ἱεροῦ Γάμου τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας, ὡς σκοπὸ τῶν θνητῶν ζευγαριῶν, μαρτυρεῖται στὴν Ἀθήνα μὲ τὴν μεγαλύτερη δυνατὴ διάκριση.

Ο ΑΚΡΙΒΗΣ ΧΡΟΝΟΣ (ΗΜΕΡΑ) ΤΗΣ ΕΟΡΤΗΣ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΓΑΜΟΥ

Ὁ Γαμηλιών, ἦταν ὁ μῆνας τῶν Γάμων, ὁπότε ὅπως ἦταν ἀναμενόμενο οἱ γεννήσεις, σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους τῆς φύσεως, νὰ ἄρχιζαν κάπου στὸν δέκατο μῆνα, καὶ αὐτὸς ἦταν ὁ Πυανεψιὼν στὸ δεδομένο σεληνιακὸ ἡμερολόγιο τῆς Ἀττικῆς.

Στὴν ἐποχὴ τοῦ Σόλωνος, ὁ Γαμηλιὼν, ὡς ὁ μῆνας τῶν Γάμων, ἔπεφτε ἀμέσως μετὰ τὶς χειμερινὲς τροπὲς τοῦ Ἡλίου, τὸ λεγόμενο χειμερινὸ ἡλιοστάσιο.
Ὁ Πυανεψιὼν, ὡς ὁ μῆνας τῶν γεννήσεων καὶ ὁ δέκατος σὲ ἀπόσταση ἀπὸ τὸν Γαμηλιῶνα, ἔπρεπε νὰ ἔπεφτε δίπλα ἤ μετὰ τὴν φθινοπωρινὴ ἰσημερία, καὶ ἦταν ὁ κανονικὸς μῆνας τοῦ τρύγου σύμφωνα μὲ τὶς κλιματολογικὲς συνθῆκες τῆς Ἀττικῆς.
Αὐτὴ ἡ ἐποχὴ ἄρχιζε ἀπὸ τὴν ἡλιακὴ ἄνοδο τοῦ Ἀρκτούρου.

— Γλαυκῆς *ὀπώρας ὥστε πίονος ποτοῦ*
χυθέντος εἰς γῆν Βακχίας *ἀπ'ἀμπελου.*
(Σοφοκλῆς, Τραχίνιαι στ.703)

— Τέ*ρειν'ὀπωρα δ'εὐφύλακτος οὐδαμῶς·*
θῆρες δὲ κηραίνουσι καὶ βροτοί τί μιν,
καὶ κνώδαλα πτεροῦνται καὶ πεδοστιβῆ.
(Αἰσχύλος, Ἱκέτιδες στ.998)

Στὴν ἐποχὴ τοῦ Σόλωνος οἱ γάμοι ἑορτάζονταν μόνο σὲ μιὰ καὶ μοναδικὴ ἡμέρα στὸν μῆνα Γαμηλιῶνα.
Σὲ αὐτὴ τὴν ἑορτὴ τὰ ζευγάρια συνειδητοποιοῦσαν στοὺς ἑαυτούς τους τὴν οὐράνια **πλήρωσις** τοῦ θεϊκοῦ ζευγαριοῦ, τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας.

Τώρα, τὸ πότε ἦταν αὐτὴ ἡ ἡμέρα παραμένει ἀντικείμενο διαμάχης μέχρι καὶ σήμερα στοὺς περισσότερους μελετητὲς.

Το σωζόμενο ἀπόσπασμα τοῦ Μένανδρου δεικνύει ὅτι :
— *ἐν δὲ* Μέθῃ:

ἐμὲ γὰρ διέτριψεν ὁ
κομψότατος ἀνδρῶν Χαιρεφῶν, *ἱερὸν γάμον φάσκων ποήσειν δευτέραν μετ᾽εἰκάδα*
καθ᾽αὑτόν, ἵνα τῇ τετράδι δειπνῇ παρ᾽ἑτέροις·
τὰ τῆς θεοῦ γὰρ πανταχῶς ἔχειν καλῶς.

(Ἀθηναῖος, Δειπν 6.42, Μέναδρος, Σωζόμ. Ἀποσπασμάτια 320Κ)

Οἱ μεταφραστὲς καὶ οἱ σχολιαστὲς διστάζουν γιὰ τὸ πῶς νὰ κατανοήσουν τὸ *δευτέραν μετ᾽εἰκάδας* καὶ τὸ *τῇ τετράδι* .
Μερικοὶ ἔχουν σκεφθεῖ ὅτι τὸ *τῇ τετράδι* ὁρίζει τὴ τετάρτη ἱσταμένου, τὴν ἡμέρα τῆς ἀρχῆς τοῦ μηνὸς, δηλαδὴ τὴ τετάρτη Γαμηλιῶνος καὶ ἄλλοι τὴ τετάρτη ἱσταμένου τοῦ Ἀνθεστηριῶνος.
Ἄλλοι ἀποκαταστοῦν τὸ *τῇ τετράδι* μὲ τὸ (*μετ᾽εἰκάδας*) ἐννοῶντας τὴν 24η Γαμηλιῶνος, ἄλλοι τὸ προσθέτουν καὶ ἐννοοῦν τὴν 26η.

Γιὰ νὰ ἐξετάσουμε ὅμως μὲ προσοχὴ μερικὲς λεπτομέρειες καὶ θὰ δοῦμε ὅτι εἶναι εὔκολο νὰ βροῦμε τὴν ἀκριβὴ ἡμερολογιακὴ ἡμέρα τοῦ μηνὸς Γαμηλιῶνος γιὰ τὸν Ἱερὸ Γάμο.

Ἡ σύνταξη αὐτοῦ τοῦ ἀποσπάσματος στὴν δεύτερη καὶ στὴν τρίτη σειρὰ ***ἱερὸν γάμον φάσκων ποήσειν δευτέραν μετ'εἰκάδα*** μαρτυρεῖ ἤ δηλώνει ὅτι αὐτὸς θὰ πραγματοποιήσει Ἱερὸ Γάμο τὴν 22η .

Ἡ σημασία καὶ τὸ νόημα αὐτῆς τῆς νύξης κατὰ πάσα πιθανότητα δὲν ἔχει μελετηθεῖ καὶ κατανοηθεῖ ποτὲ σωστὰ καὶ σοβαρά.

Αὐτὸς ἦταν ὁ *Χαιρεφῶν*, ἕνας ἀληθινὸς χαρακτήρας, ἕνας *παράσιτος* στὰ συμπόσια, σύγχρονος τοῦ *Διφίλου* καὶ τοῦ Μένανδρου. Σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς ἐπιστολὲς του, τὴν ὁποία διέσωσε ὁ Καλλ*ίμαχος*, περιγράφει τὸ δεῖπνο ἑνὸς γνωστοῦ του στὸ ὁποῖο ἦταν παρών, τοῦ Κορη*βίωνος*, ἐπίσης γνωστοῦ παράσιτου.

Φαίνεται λοιπὸν ὅτι ἐπρόκειτο νὰ κρατήσει τὴν 22η τοῦ μηνὸς ὡς τὴν ἑορτὴ τοῦ Ἱεροῦ Γάμου γιὰ τὸν ἑαυτό του ***ΚΑΙ ΜΟΝΟΝ*** προκειμένου νὰ κατορθώσει νὰ εἶναι

ἐλεύθερος καὶ νὰ κρατήσει καὶ τὴν 24η τοῦ μῆνα μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους ὡς παράσιτος ποὺ ἦταν !
Παρ'ὅλα αὐτὰ, σὲ αὐτὸ τὸ σημεῖο μποροῦμε νὰ συμπεράνουμε ὅτι ἡ ἑορτὴ τοῦ *Ἱεροῦ Γάμου* εἶχε καθορισμένη ἡμερομηνία στὸ ἡμερολόγιο αὐτοῦ τοῦ ἀποσπάσματος καὶ αὐτὴ ἦταν ἡ 24η.
Καὶ ἄν αὐτὸ συνεπάγεται ὅτι ὁ *Χαιρεφῶν* ὁμολογεῖ τὴν 22η γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, τὸ προσδοκοῦσε δύο ἡμέρες νωρίτερα ἀπὸ τὴν κανονικὴ ἡμέρα ποὺ δὲν σημαίνει ὅτι αὐτὴ ἦταν ἡ κανονικὴ ἡμερομηνία τῆς ἑορτῆς.
Για τὸν ἑορτασμὸ τὸν δικὸ του τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἱεροῦ Γάμου γιὰ τὴν θεᾶ, ἡ κάθε ἡμέρα ἦταν τὸ ἴδιο καλὴ τὶς ἄλλες , γιὰ αὐτὸ καὶ:

— *τὰ τῆς θεοῦ γὰρ* ***πανταχῶς*** *ἔχειν καλῶς.*

Καὶ ἔτσι ἄν ὁ ἑορτασμὸς ἦταν γιὰ τὴν θεὰ, μὲ ὅλο τὸν σεβασμὸ καὶ τὶς τιμὲς στὶς 22 τὸτε θὰ εἶχε ὅλο τὸ χρόνο νὰ τὸν ἑορτάσει καὶ μὲ τοὺς ἄλλους καὶ νὰ ἀφιερώσει τὴν ἡμέρα στὸν ἑαυτὸ του (γιὰ νὰ μπορέσει νὰ βρεθεῖ στὰ δεῖπνα τῶν ἄλλων πρὸς τιμὴν τῆς θεᾶς).

Εἶναι λογικὸ νὰ ὑποτεθεῖ ὅτι ὁ Ἱερὸς Γάμος γιὰ τὸν ὁποῖο γίνεται λόγος, ἦταν ἡ ἱερὴ μυστικὴ ἕνωση τοῦ σεληνιακοῦ καὶ ἡλιακοῦ χρονισμοῦ στὴ *Σύνοδο*, ἤ Νουμηνία, ἤ εὐθυγράμμιση ἤ *Συζυγία*, παρόλα αὐτὰ καὶ τῆς θεᾶς (Ἥρας) ποὺ ἀναφέρεται στὴν τελευταία σειρὰ καὶ ποὺ κατὰ πάσα πιθανότητα ἐκπροσωποῦνταν ἀπὸ τὴν Σελήνη.

Ἀκολουθεῖ ὡστόσο, σ'αὐτὴ τὴν ὑπόθεση, ὅτι ἡ *Νουμηνία* ἔπεφτε τὴν 24η τοῦ μηνὸς ἂν καὶ αὐτὸ θὰ μποροῦσε νὰ εἶναι μιὰ πολὺ πιθανὴ σύμπτωση ὑπὸ τοῦ κύκλου τῆς Ὀκταετηρίδος, ὡστόσο δὲν θὰ μποροῦσε νὰ εἶναι ὑπὸ τοῦ κύκλου τοῦ Μέτωνος ποῦ ἦταν καὶ ὁ κύκλος ποὺ χρησιμοποιοῦσαν τὴν ἐποχὴ τοῦ Μενάνδρου.

Ἀλλὰ ἡ σκηνὴ ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἀπόσπασμα, *τὴν Μέθη*, ἐνδέχεται νὰ μὴν διαδραματίζονταν στὴν Ἀθήνα ἀλλὰ κάπου ἀλλοῦ ὅπου ὁ κύκλος τῆς Ὀκταετηρίδος ἦταν ἀκόμη σὲ χρήση ἤ διαδραματίστηκε στὴν Ἀθήνα ἀλλὰ θὰ μποροῦσε νὰ ἀνήκει σὲ παλαιότερη ἐποχὴ ὅπου τὸ παλιὸ ἡμερολόγιο ἦταν

ἀκόμη σὲ χρήση ὅπου θὰ ἦταν δυνατὸ ἡ *Νουμηνία νὰ πέση* στὴν 24η τοῦ μηνὸς.
Ἐπίσης ὁ Γαμηλιὼν ἦταν ὁ μῆνας τῶν γάμων καὶ στὸ Ἄργος ὅπως καὶ στὴν Ἄττική, ὅπου ἐκεῖ ὑπῆρχαν δύο τελετές, μιά στὴν τελευταία ἡμέρα τοῦ ἔτους πρὸς τιμὴν τῆς ***Ἀφροδίτης νικηφόρος***, καὶ μιὰ γιὰ τὴν πρώτη ἡμέρα τοῦ ἔτους, ***ἡ λαμπαδηφορία***, πρὸς τιμὴν τῶν γάμων , τῶν θυγατέρων τοῦ Δαναοῦ καὶ τῶν υἱῶν τοῦ Αἴγισθου γενικῶς, ἤ γιὰ τοὺς γάμους τῆς Ὑπερμνήστρας καὶ τοῦ Λυγκέως συγκεκριμένως.
(Παυσανίας,2.25.4, Πίνδαρος, Πυθ.9.195)
Σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση ὁ γάμος τῆς Ὑπερμνήστρας καὶ τοῦ Λυγκέως πραγματοποιήθηκε στὸ τέλος τοῦ παλαιοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ τὴν ἀρχὴ τοῦ νέου, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸ ἀπόγευμα.
Οἱ ἐκδηλώσεις στὸ Ἄργος ἐπιβεβαιώνονται καὶ σὲ ἕνα ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ ποίημα «Θηβαΐς» τοῦ Ῥωμαίου ποιητὴ Πόμπλιου Παπίνιου Στάτιου (+1 αἰῶνα)
(Στάτιος «Θηβαΐς» . Βιβλίο 10,στ. 54)

Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ μιὰ ἀπροσδόκητη μαρτυρία πηγή, τὴν Μετάνοια-Ὁμολογία ἀπὸ τὸν

Χριστιανὸ Ἅγιο Κυπριανὸ τῆς Ἀντιοχείας, ὅπου σήμερα μερικοὶ μελετητὲς τὸ ἀμφισβητοῦν ὡς ψευδεπίγραφο. Τὸ κείμενο ἔχει γραφεῖ γύρω στὸν +3 αἰῶνα ὅπου ἐκεῖ μαρτυρεῖται ἡ λατρεῖα καὶ τα μυστήρια τῆς Ἥρας στὸ Ἄργος. Ὁ νεαρὸς (στὸ κείμενο) Κυπριανὸς περιγράφει :

— *ἦλθον καὶ ἐν Ἄργει, ἐν τῇ τῆς Ἥρας τελετῇ, ἐμυήθη ἐκεῖ βουλὰς ἑνότητος, ἀέρος πρὸς αἰθέρα καὶ αἰθέρος πρὸς ἀέρα, ἅμα δὲ καὶ τῆς γῆς πρὸς ὕδωρ καὶ ὕδατος πρὸς ἀέρα.*

Ἐδῶ ὁ νεαρὸς τότε Κυπριανὸς περιγράφει τὸ ταξεῖδι του στὸ Ἄργος καὶ τὴ μύηση του στὴν ἕνωση τοῦ Ζηνὸς μὲ τὴν Ἥρα.

Ζεὺς αἰθήρ , Ἥρα ἀήρ.

Ἡ πρώτη τοῦ μηνὸς, στὸ σεληνιακὸ ἡμερολόγιο εἶναι ὅπως εἶναι ἀναμενόμενο ἡ πρώτη τῆς νέας σελήνης, ἤ ἡ *σύνοδος τῆς Σελήνης*, ἀστρονομικὰ δηλαδὴ ἡ εὐθυγράμμιση τῆς Σελήνης μὲ τὸν Ἥλιο σὲ σχέση μὲ τὴν Γῆ, καὶ *σύνοδος Σελήνης*

μυστηριακὰ θεωροῦνταν ἡ ἕνωση τοῦ Διὸς, ποὺ ἐκπροσωποῦνταν ἀπὸ τὸν Ἥλιο καὶ τῆς Ἥρας ποῦ ἐκπροσωποῦνταν ἀπὸ τὴν Σελήνη καὶ παρουσιαζόταν ὡς ἕνα εἶδος Ἱεροῦ Γάμου.

Οἱ Ἀθηναῖοι δευσμεύονταν νὰ πραγματοποιοῦν προηγουμένως ὡς ἔθιμο ἕναν τυπικὸ γάμο αὐτοῦ τοῦ εἶδους, δηλαδὴ τὸν *Ἱερὸ Γάμο* τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας, τὴν *Θεογαμία*, ὅπου παρόντες ἦταν ὁ Ζεύς (Ἥλιος) μὲ τὴν Ἥρα (Σελήνη), σὰν προστάτες τοῦ γάμου ποὺ θεωροῦνταν καὶ γι᾽αὐτὸ ὁ Σουΐδας τοὺς ὀνομάζει :

— Π*ρυτάνεις τῶν γάμων*
(Σουΐδας Λεξικόν,Τ*ελεία*)

— *Ἀθηναῖοι ἑορτὴν Διὸς ἄγουσι καὶ Ἥρας, ἱερὸν γάμον καλοῦντες*
(Φώτιος Λεξικόν, *Ἱερὸν* Γ*άμον*)

— Οἱ *γαμοῦντες ποιοῦσι τῷ Διΐ καὶ τῇ Ἥρᾳ ἱεροὺς γάμους*
(Φώτιος Λεξικόν,*Ἱερὸν*ΣουΐδαςΤ*ριτοπάτορες*)

Αὐτὸ μπορεῖ νὰ ἀνιχθευθεῖ καὶ ἀπὸ σχολιασμοὺς τοῦ Πρόκλου γιὰ τὸ *Ἔργα καὶ Ἡμέραι* τοῦ Ἠσίοδου (στ.780) .

Ἐπίσης ὁ Προκλὸς ἀναφέρει πάνω στὸν Τίμαιο, μιὰ σειρὰ μυητικῶν λέξεων ποὺ ἀναφέρονταν στὰ Μυστήρια :

Καὶ ἔοικε διὰ ταῦτα καὶ οὐρανῷ τούτῳ καὶ γῇ προσήκειν ***ὁ γάμος, ὡς ἐκεῖνον οὐρανὸν καὶ γῆν ἐνεικονιζομένοις· ὅ δὴ καὶ οἱ θεσμοὶ τῶν Ἀθηναίων εἰδότες προσέταττον Οὐρανῷ καὶ Γῇ προτελεῖν τοὺς Γάμους.*** *εἰς τοὺτους βλέποντες καὶ ἐν τοῖς Ἐλευσινίοις ἱεροῖς, εἰς μὲν τὸν οὐρανὸν ἀναβλέψαντες ἐβόων υ[ἱ]ὲ, τὴν γῆν [*το*]κύ[ι]ε, διὰ τούτων ὡς πατρὸς καὶ μητρὸς τὴν γένεσιν εἶναι πάντες (πάντων) γινώσκοντες.*
(Πρόκλος,Σχόλια σὲ Τίμαιο 5.293γ΄)

Δὲν ὑπάρχει καμμία διαφορὰ στὸ ὅτι χρησιμοποιοῦνται οἱ λέξεις Οὐρανὸς καὶ Γῆ. Στὶς δύο λέξεις μὲ τὴν κόκκινη ἀπόχρωση στὰ γράμματα ***υ[ἱ]ὲ*** καὶ **[το]*κύ[ι]ε*** ἔχει διαπιστωθεῖ ἀλοίωση καὶ διαφθορά

μεταγενέστερη που ἀποκαλύφθηκε κατὰ τὴν συντήρηση τοῦ ἔργου *Φιλοσοφούμενα*.

Αὐτὲς ἦταν λέξεις ποὺ χρησιμοποιοῦνταν στὰ Ἐλευσίνια μυστήρια.

—*Τοῦτο φησὶν, ἐστὶ τὸ μέγα ἄρρητον Ἐλευσινίων μυστήριον, ὕε, κύε ..*
(Ἱππόλυτος Αἱρ. 5, 7, 34)

Καὶ πάλι ἐδῶ ἡ ἀναφερόμενη ἡμέρα αὐτῆς τῆς ἑορτῆς-τελετῆς τοῦ Ἱ*εροῦ* Γά*μου* ἦταν ἡ Σ*ύνοδος* ἤ ἡ σεληνιακὴ εὐθυγράμμιση μὲ τὸν Ἥλιο σὲ σχέση μὲ τὴ Γῆ, καὶ ἦταν τὸ σύμβολο τῆς Θ*εογαμίας* καὶ τῆς συζυγικῆς ἕνωσης στὸ ἡμερολόγιο τῆς ηρωϊκῆς ἐποχῆς , ἀλλὰ καὶ στὸ σεληνιακὸ ἡμερολόγιο τῆς ἐποχῆς τοῦ Εὐριπίδη, ὅπου οἱ γάμοι κατὰ τὴν γνώμη του πρέπει νὰ τελοῦνται καὶ να ἑορτάζονται στὴν πρώτη τοῦ μηνὸς, καὶ αὐτὴ τὴν αἴσθηση ἔχουμε ὅταν βάζει στὸ στόμα τῆς Εὐάδνης ,τῆς συζύγου τοῦ Καπανέως, τὰ παρακάτω λόγια, ποὺ χήρεψε ἕνα μόλις χρόνο μετὰ τὸν γάμο τους :

— Τὶ φέγγος, *τίν’αἴγλαν*
ἐδίφρευε τόθ’ἅλιος
σελάνα τε κατ’αἰθέρα,
λαμπάδα ἵν’ὠκυθόαι νύμφαι
ἱππεύουσι δι’ὄρφνας,
* * *ἁνίκα γάμων*
τῶν ἐμῶν πόλις Ἄργους
ἀοιδας εὐδαιμονίας
ἐπίργωσε καὶ γαμέτα
χαλκεοτευχοῦς [*τε*] Καπανέως.
(Εὐριπίδης, Ἰκέτιδες στ. 990-999)

Ἀπόδοση
Τὶ φεγγοβολὴ, τί λάμψη
Ποὺ ἀχτινοβολοῦσε ὁ Ἥλιος
ἀπὸ τὸ χρυσὸ του ἀμάξι,
καὶ ἡ Σελήνη στὸν αἰθέρα
τὶ λαμπράδα ποὺ σκορπούσε
τότε ποὺ οἱ γοργὲς Νεράϊδες
τρέχουν σ’ἄλογα καβάλλα
στὸ σκοτάδι τῆς νυχτὸς,
ὅταν τοῦ Ἄργους ὁ λαὸς
μὲ χαρμόσυνα τραγούδια
καλοτύχιζε, ὀϊμένα

τὸ μαυρόμοιρό μου γάμο
μὲ τὸν χαλκοαρματωμένον
ξακουστὸ μου Καπανέα !

Ἡ θεϊκὴ λοιπὸν αὐτὴ ἕνωση ὀνομαζόταν καὶ *Θεογάμια* καὶ πρέπει νὰ ἑορταζόταν τὴν 1η τοῦ Γαμηλιῶνος ἀρχικῶς στὴ Σύνοδο τῆς Σελήνης, ποῦ ἀντιπροσώπευε τὴν θεὰ Ἥρα. Ἀργότερα, στὴ κλασικὴ περίοδο ἡ ἡμερομηνία τοῦ ἐθίμου ἴσως νὰ μετακινήθηκε.
Ὁ ὅρος *Θεογάμια*, εἶναι κατὰ πολὺ μεταγενέστερος καὶ ἀποδίδεται στὸν Πρόκλο, στὰ σχόλια του στὸ *Ἔργα καὶ Ἡμέραι* τοῦ Ἡσιόδου στ. 780.
Ὁ Πρόκλος στὸ σχόλιο του συσχετίζει τὴν *Σύνοδο τῆς Σελήνης* (Νέα Σελήνη) μὲ τὰ *Θεογάμια*.
— διὸ καὶ Ἀθηναίοι τὰς πρὸς σύνοδον ἡμέρας ἐξελέγοντο πρὸς γάμους καὶ ***τὰ θεογάμια*** *ἐτέλουν, τότε φυσικῶς εἶναι πρῶτον οἰόμενοι γάμον,* ***τῆς σελήνης οὔσης πρὸς ἡλίου σύνοδον****.*

Στὸ Θυσιολόγιο ὅμως τῆς Μεγάλης Δημαρχίας τῆς Ἐρχίας καταγράφονται Θυσίες πρὸς τιμὴν των θεῶν ,Τελείας Ἥρας καὶ Τελείου Διὸς, τὴν 27η Γαμηλιῶνος, παρόλα αὐτὰ πρόκειται γιὰ θυσίες στὴν Δημαρχία τῆς Ἐρχίας.
Οἱ θυσίες τῶν ἑορτασμῶν ποὺ ἀφοροῦν τὴν πόλη τῶν Ἀθηναίων διευκρινίζονται στὴ στήλη τοῦ θυσιολογίου τῆς Ἐρχίας μὲ τὶς λέξεις : ΕΝ ΠΟΛΕΙ
δηλαδὴ εἰς τὴν Ἀκρόπόλη τῶν Ἀθηναίων
κάτω απὸ τὴν ἀναγραφὴ τοῦ θύματος ζώου.

Ὅλοι σχεδὸν οἱ σημερινοὶ μελετητὲς συμφωνοῦν στὴν 27η Γαμηλιῶνος ἐξαιτίας τῆς ἀναγραφῆς στὴ στήλη τοῦ θυσιολογίου τῆς Μεγάλης Δημαρχίας τῆς Ἐρχίας. Δὲν πρέπει να ξεχνᾶμε ὅμως ὅτι ὁ μῆνας πῆρε ὄνομα του ἐξαιτίας τῆς πρῶτου συνόδου ἤ Νουμηνίας Σελήνης Ἡλίου ποὺ ἀντιπροσώπευαν τὸν Ἱερὸ Γάμο, τὴν Ἱερὴ ἕνωση τῆς Ἥρα Τελείας καὶ τοῦ Διὸς Τελείου ἀντίστοιχα , μετὰ τὶς χειμερινὲς τροπὲς τοῦ Ἡλίου.

Σὲ αυτὸ τὸ σεληνιακὸ ἡμερολόγιο θὰ προτιμηθεῖ ἡ 1η Γαμηλιῶνος ὡς ἡ πραγματικὰ ἀντιπροσωπευτικὴ ἡμερομηνία τοῦ Ἱεροῦ Γάμου τῆς Ἥρας καὶ τοῦ Ζηνὸς.
Ἡ 27η θὰ ἀναγραφεῖ τυπικῶς ὡς δευτερεύουσα.

7η ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ

Θυσιολόγιο τῆς Μεγάλης Δημαρχίας τῆς Ἐρχίας .
(Στήλη μεγάλης Δημαρχίας Ἐρχίας, *IG*.Αρ.13163/1952 Ἀρχειοθέτηση Ἐπιγραφικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν)

Κουροτρόφου

1. Ἱερὴ ἡμέρα πρὸς τιμὴν τῆς Κουροτρόφου

(τῆς Θεᾶς ποὺ ἀνατρέφει τὰ παιδιὰ) στὸν ναὸ τοῦ Δελφινίου Ἀπόλλωνος Ἐρχίας.

Θῦμα : Χοῖρος.

ΚΟΥΡΟΤΡΟΦΩΙ ΕΝ ΔΕΛΦΙΝΙΩΙ ΕΡΧ ΧΟΙΡΟΣ
(*IG* II^2 1358, Σειρὲς στήλης 11,14)

Απόλλωνος Δελφινίου.

2. Ἱερὴ ἡμέρα πρὸς τιμὴν τοῦ Δελφινίου Ἀπόλλωνος , βωμὸς τοῦ ναοῦ τοῦ Δελφινίου Ἀπόλλωνος Ἐρχίας.

Θῦμα : οἶς (κριὸς).

ΑΠΟΛΛΩΝΙ ΔΕΛΦΙΝΙΩΙ ΕΡΧ. ΟΙΣ
(*SEG* 21 541, Σειρὲς Στήλης 24, 29,31)

— *τὸν Μαραθώνιον ταῦρον…[θησεὺς] τῷ Ἀπολλώνι τῷ Δελφινίῳ κατέθυσεν.*
(Πλούταρχος, Θησεὺς 14)

Ἀπόλλωνος Λυκείου

3. Ἱερὴ ἡμέρα πρὸς τιμὴν τοῦ Λυκείου Ἀπόλλωνος Ἐρχίας.
Θῦμα : οἶς (Αἰγόκερος).

ΑΠΟΛΛΩΝΩΙ ΛΥΚΕΙΩΙ ΕΡΧ ΟΙΣ
(*SEG* 21 541, Σειρὲς Στήλης 32-39)

— καὶ γὰρ ἱκανὸν χρόνον
ἀπολλύμεθα καὶ κατατετρίμμεθα
πλανώμενοι ἐς Λύκειον κἀν Λυκείου
σὺν δόρει σὺν Ἀσπίδι.
(Ἀριστοφάνης, Εἰρήνη στ. 355)

8η ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ

Θυσιολόγιο τῆς Μεγάλης Δημαρχίας τῆς Ἐρχίας.

Ἀπόλλωνος Ἀποτρόπαιου.

1. Ἱερὴ ἡμέρα πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος Ἀποτρόπαιου Ἐρχία.

Θῦμα : Αἴξ (Αἶγα/κατσίκα)

ΑΠΟΛΛΩΝΙ ΑΠΟΤΡΟΠΑΙΩΙ ΕΡΧ ΠΡΟΣ ΠΑΙΑΝΙΕΩΝ ΑΙΞ
(*SEG* 21 541, Σειρὲς Στήλης 32-38)

2. Ἱερὴ ἡμέρα πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος Ἀποτρόπαιου, Ἐρχία.

Θῦμα : Αἴξ (Αἶγα/κατσίκα)

ΑΠΟΛΛΩΝΙ ΑΠΟΤΡΟΠΑΙΩΙ ΕΡΧ
(*SEG* 21 541 Σειρὲς Στήλης 24, 32-37)

— *Ἀπόλλωνι ἀποτροπαίῳ βοῦν θῦσαι, καὶ στεφανηφορεῖν ἐλευθέρους καὶ δούλους*
(Δημοσθένους κατὰ Μειδίου Λόγος, 53)

Ἀπόλλωνος Νυμφηγέτου

3. Ἱερὴ ἡμέρα πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος Νυμφηγέτου, Ἱερὸ Ἐρχίας.

Θῦμα : Αἴξ (Αἶγα/κατσίκα)

ΑΠΟΛΛΩΝΙ ΝΥΜΦΗΓΕΤΕΙ ΕΡΧ ΑΙΞ
(*SEG* 21 541 Σειρὲς Στήλης 32, 40-44)

Νυμφῶν

4. Ἱερὴ ἡμέρα πρὸς τιμὴν τῶν Νυμφῶν ,ἱερὸς βωμὸς τοῦ Ἀπόλλωνος Νυμφηγέτου, Ἐρχία.

Θῦμα : Αἴξ (Αἶγα/κατσίκα)

ΝΥΜΦΑΙΣ ΕΠΙΤΩ ΑΥΤΟΥ ΒΩΜΩ ΑΙΞ
(*SEG* 21 541 Σειρὲς Στήλης 32, 40-41, 45-47)

— *τὸ Ἀπολλῶνι Νυμφηγέτι*
(Ἐπιγρ. Ἀττικῆς R.247d Ἐπιγρ. Μουσεῖο Ἀθηνῶν.)

9η ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ

1. Ἱερὴ ἡμέρα πρὸς τιμὴν τῆς Ἀθηνᾶς, Ἱερὸς βωμὸς Παρθενῶνος, πόλη Ἀθηναίων καὶ Ἐρχία.

Θῦμα : Ἀμνὴ (Προβατίνα)

ΑΘΗΝΑΙ ΕΜ ΠΟΛΕΙ. ΕΡΧ ΑΜΝΗ
(*SEG* 21 541, Σειρὲς Στήλης 27-32)

10η ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ

Ἱερὴ ἡμέρα Δήμητρος καὶ κόρης, Διὸς Βουλαίου.

— δεκάτηι (Γαμηλιῶνος) ...ὑπὲρ καρποῦ Δήμητρι ὗν ἐν[γ]κύμονα πρωτοτόκον Κόρηι κάπρον τέλεον, Διΐ Βουλεῖ χοῖρον· ταῦτα διδόντων ἱεροποιοὶ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ.
(C. I. A Attic. 3 272. 682 Ἐπιγρ. Ἀττικ.)

Ἐπιγραφὴ ἑδώλιου στὸ Θέατρο Διονύσου

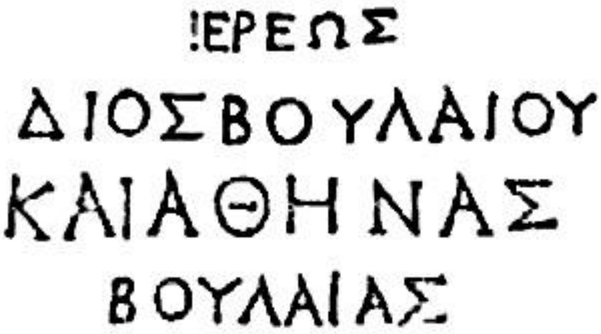

Ἱερέως Διὸς Βουλαίου καὶ Ἀθηναίας Βουλαίας·

(Ἀρχαιολ. Ἐφ. Παυσανίας. 5)

Θῦμα : χοῖρος

12η ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ

ΛΗΝΑΙΑ (Λήναια)

— *Ληναιών (Γαμηλιὼν)* ***Διονύσου ἐποίουν ἑορτὴν ἐν τῷ μηνὶ τούτῳ, ἣν Ἀμβροσίαν ἐκάλουν.***
(Ἡσύχιος, Λεξικὸν)

Τὰ Λήναια ἑορτάζονταν τὴν 12η τοῦ μηνὸς Γαμηλιῶνος, καὶ διηρκοῦσαν τέσσαρες ἡμέρες Πολλοὶ συγγραφεῖς καὶ σχολαστικοὶ τῆς ἀρχαιότητος τὸν καλοῦν μὲ τὸ Ἰωνικὸ του ὄνομα *Ληναιών*.

— *Ἴωνες δὲ τοῦτον (τὸν Γαμηλιῶνα) Ληναιῶνα καλοῦσι.*
(Σχόλια σὲἩσίοδο Ἔργα καὶ Ἡμ στ. 506)

— *ἐρχόμενος τῷ* ***Γαμηλιῶνι, καθ' ὃν καὶ τὰ Λήναια παρ' Ἀθηναίοις· Ἴωνας δὲ τοῦτον οὐδ' ἄλλως, ἀλλὰ Ληναιῶνα καλεῖν.***
(Σχόλια Ὀδ στ.504, Πλουτ. ἀποσπ.)

— *Ληναιῶνα:τὸν* Χοίακ *ἤγουν τὸν* Ἰ*ανουάριον, ὅν Ληναιὼν παρ’*Ἴωσι *καλεῖται. ἤ ὅτι τῷ ληνῶν αἰτίῳ Διονύσῳ ἑορτὴν τὴν λεγόμενη* Ἀ*μβροσίαν ἐτέλουν.*
(Ἰωάννης Τζέτζης)

— *Ληναιῶνος* [δ]*υοδεκάτει Διονύσωι Ληνεῖ ἐτήσιον ὑπ*[*έρ*] *κα*[*ρ*]*πῶν.*
(Συλ.Ἑλλην.Ἐπιγ. Ditten. *ἀ*ποσπ. 373-25, Επιγραφὴ Μυκόνου).

Τὸ *Λήναιον* ἦταν στὴν Ἀττικὴ τὸ :

— ***Λήναιον***, ***ἱερὸν Διονύσου***, *ἐφ’οὗ τοὺς ἀγῶνας ἐτίθεσαν πρὸ τὸ θέατρον ἀνοικοδομηθῆναι.*
(Bekker,Ἀνέκδοτα Ἑλληνικά σελ.278)

— ***Λήναιον, περίβολος μέγας*** ’Α*θήνησιν ἐν ᾧ τοὺς ἀγῶνας ἦγον πρὸ τοῦ τὸ θέατρον οἰκοδομηθῆναι, ὀνομάζοντες ἐπὶ* Λ*ηναίῳ. ἔστιν δὲ ἐν καὶ* ἱερὸν ***Διονύσου Ληναίου***.
(Φώτιος, Λεξικὸν, Λήναιον)

Ἡ φράση τοῦ Δικαιόπολις :

— *αὐτοὶ γὰρ ἐσμὲν οὑπὶ Ληναίῳ τ' ἀγών*
(Ἀριστ. Ἀχαρνῆς στ. 504)

Δηλώνει ὅτι ἐκεῖ παίζονταν οἱ διαγωνισμοὶ νέων δραμάτων πρὶν χτιστεῖ τὸ Διονυσιακὸ θέατρο. Ὁλόκληρη ἡ περιοχὴ ἦταν ἀφιερωμένη στὸν ***Διόνυσο***.
Αὐτὸ ὁ χώρος ἦταν τὸ προγονικὸ κέντρο γιὰ τὴν λατρεία τοῦ Διονύσου, ἴσως καὶ ὁ ἀρχαιότερος, καὶ σίγουρα προηγήθηκε τῆς λατρεῖας τοῦ *Διονύσου* Ἐλευθερεύς, στὰ μέσα τῆς 30ης Ὀλυμπιάδος (-650 κοινῆς χρονολόγησης) καὶ τῆς καθιέρωσης τῶν *Διονυσίων ἐν* Ἄστει. Ὑπὸ αὐτὴ τὴν ἔννοια οἱ τραγωδίες καὶ οἱ δραματουργικοὶ ἀγῶνες παίζονταν καὶ ἐκτελοῦνταν σὲ αὐτὸ τὸ μέρος ὑπὸ μιᾶς στοιχειώδους μορφῆς ὅπως μπορεῖ κάποιος νὰ τὶς φανταστεῖ, πρὶν ἀκόμη τὴν καθιέρωση τους στὸ Θέατρο τοῦ Διονύσου.
Πρέπει νὰ θεωρηθεῖ ὅτι ἀπὸ τὰ Λήναια ξεκίνησαν τὰ ἀρχικὰ Διονύσια τῆς πόλης τῶν Ἀθηναίων.

Στὴ κλασικὴ ἐποχὴ τὰ Διονύσια ἐν Ἄστει εἶχαν λάβει ἤδη τὸ μεγαλύτερο μερίδιο σὲ ἐπίπεδο αἴγλης ἀπὸ τὰ Λήναια.
Οἱ περισσότεροι σύγχρονοι μελετητὲς καὶ ἐρευνητὲς ὑποστηρίζουν λανθασμένα ὅτι ἡ λέξη *Λήναια*, προέρχεται ἀπὸ τὸ *ληνὸς*, τὸ πιεστήριο γιὰ κρασὶ δηλαδὴ ἤ τὸ ξυλοβάρελο τοῦ κρασιοῦ. Αὐτὴ ἐξήγηση εἶναι λάθος, καὶ τὴν ἀπάντηση τὴ δίνει ὁ Ἡράκλειτος σὲ ἕνα ἀπὸ τὰ τρία σωζόμενα ἀποσπάσματα του ποὺ διατηρήθηκαν μέσα στὸν Προτρεπτικὸ 2 τοῦ Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως.
Ὁ Ἡράκλειτος ἔζησε στὴν Ἔφεσσο ἡ ὁποῖα ἦταν ἦταν ἀρκετὰ θρησκευτικὴ πόλη καὶ ἀρκετὰ συνδεδεμένη μὲ τὰ Μυστήρια.
Τὸ ἀπόσπασμα σχετίζεται μὲ τὴν Διονυσιακὴ λατρεία:

— εἰ μὴ γὰρ ***Διονύσῳ πομπὴν ἐποιεῦντο*** *καὶ ὕμνεον ᾆσμα αἰδοίοισι, ἀναιδέστατα εἴργαστ'ἄν· ὡυτὸς δὲ'Ἀΐδης καὶ Διόνυσος,* ***ὅτεῳ μαίνονται καὶ ληναΐζουσι.***
(Ἡράκλειτος, Ἀποσπάσματα 127)

Ἀπόδοση

Γιὰ αὐτὸ δὲν εἶναι ὁ Διόνυσος αὐτὸς ποῦ τοῦ καθιερώνουν τὴν πομπὴ καὶ τραγουδοῦν ἀναιδῶς πρὸς τιμὴν τῶν αἰδοίων ὕμνους ἀλλὰ **ὁ Διόνυσος καὶ ὁ Ἅδης μαζὶ**, καὶ φωνάζουν καὶ παραληροῦν χωρὶς ντροπή.

Τὰ *Λήναια*, λοιπὸν παίρνουν τὸ ὄνομα τους ἀπὸ τὸ πανάρχαιο Ἰωνικὸ ρῆμα *ληναΐζειν* ποὺ εἶχε χρησιμοποιηθεῖ καὶ ἀπὸ τὸν Ἡράκλειτο καὶ ποῦ σημαίνει οὐρλιάζω παραληρῶ.
Ἀπὸ ἐκεῖ παίρνουν καὶ τὸ ὄνομα τους οἱ *Λῆναι*, (οἱ Μαινάδες), δηλαδὴ οἱ γυναῖκες ποὺ ἀναλαμβάνουν νὰ «ξυπνήσουν» τὸν Διόνυσο μὲ τὶς φωνές τους.
Οἱ Μαινάδες ὅμως ἀνήκουν στὸ πανάρχαιο προγονικὸ παρελθὸν ὅπου τα ἴχνη τους χάνονται στὴν Κλασικὴ Ἀρχαιότητα καὶ ἴσως ἀπόγονοι τους ἴσως εἶναι οἱ *Θυιάδαι*, ὁ θίασος γυναικῶν, ἤ οἱ *Θυγατέρες τοῦ Ἐλευθερέως*.
Σὲ καμμία περίπτωση δὲν πρέπει νὰ θεωρηθοῦν τὰ *Λήναια* ὡς ἑορτὴ κρασιοῦ ἀλλὰ σὰν μιὰ ἑορτὴ τοῦ χειμῶνος ὅπου οἱ «Μαινάδες» τῆς Ἀττικῆς ἀναλαμβάνουν τὸ

ἔργο νὰ προσπαθήσουν νὰ ξυπνήσουν ἤ νὰ δυναμώσουν τὸν «ἀνώριμο» ἀκόμη θεό Διόνυσο ποὺ βρίσκεται σὲ «λήθαργο».

Οἱ Ἀχαρνῆς τοῦ Ἀριστοφάνη, ἀλλὰ, καὶ πολλὰ ἄλλα θεατρικὰ ἔργα παίχθηκαν ἐκεῖ καὶ ὁ ποιητὴς θυμίζει στοὺς θεατές του ὅτι δὲν ὑπῆρχαν ξένοι παρόντες ὅταν κριτίκαρε τὴν ἀθηναϊκὴ πολιτικὴ τοῦ πολέμου.
Στὴ πραγματικότητα ἀκόμα καὶ οἱ Μέ*τοικοι* εἶχαν ἐξαιρεθεῖ ἀπὸ αὐτὴ τὴν καθαρὰ παραδοσιακὴ καὶ ἑλληνικὴ ἑορτασία.
Δὲν ὑπάρχει καὶ τόσο ἀκριβὴς πληροφορία γιὰ τὴν πομπὴ παρόλα αὐτὰ κάποιες ἀρχαίες ἀναφορὲς ποὺ ἀφοροῦν ἀνθρώπους πάνω σὲ καρότσια καὶ ἅμαξες ποὺ ἀπαγγέλνουν ποιήματα καὶ σκώμματα καὶ τραγουδοῦν ὕμνους προσπαθώντας ἔτσι καὶ αὐτοὶ μὲ τὸν δικό τους τρόπο νὰ ἀφυπνήσουν τὸν θεὸ Διόνυσο.

— *ἡ λεγόμενη ἑορτὴ παρὰ Ἀθηναίοις , Λήναια, ἐν ᾗ ἠγονίζοντο οἱ ποιηταί…ἐφ᾽ἁμαξῶν γὰρ οἱ ᾄδοντες καθήμενοι ἔλεγον τε καὶ ᾖδον τὰ ποιήματα.*

(Σουΐδας, Λεξικὸν, Τὰ *ἐκ τῶν ἁμαξῶν σκώμματα καὶ Ἐξ’ἁμάξης*)

Ἡ πανάρχαια καταγωγὴ τῆς ἑορτῆς ὑποδεικνύεται ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ὀργανωνόταν ἀπὸ τὸν ἑκάστοτε Βασιλέα, ἁρμόδια Ἀρχή , Θρησκευτικὴ καὶ Πολιτική.

Τὰ Λήναια, συνδέονται, στὴν ἀρχαία τους μορφὴ, μὲ τὰ Μυστήρια :

— *Ὧν τῆς τελετῆς οὐ μόνον χορευτὴς ἀλλὰ καὶ ἔξαρχος ἦν ὁ Διόνυσος.* Καὶ *μὲν δὴ Διονύσου ἐν Ἐλευσῖνι ἱερὸν ἐστι, καὶ ἐν Διονυσίοις ἐτελεῖτο τὰ μυστήρια.*

(Σχόλια Ἀριστοφάνη Βάτραχοι στ.346)

Στοὺς θεατρικοὺς ἀγῶνες , στὸ Ληναῖον, ὁ/ἡ δαδοῦχος κρατῶντας μιὰ ἀναμμένη λαμπάδα καὶ ἀναφώναζε:

— Ἐ*ν τοῖς Ληναϊκοῖς ἀγῶσι τοῦ Διονύσου ὁ δᾳδοῦχος κατέχων τὴν λαμπάδα λέγει :*
καλεῖτε θεὸν, καλεῖτε θεὸν .
καὶ οἱ ὑπακούοντες βοῶσι :
Σεμελήιε, Ἴακχε, Πλουτοδότα.

(Σχόλια Ἀριστοφάνης Βάτραχοι στ.482)

Αὐτὴ ἡ μυστηριακὴ τελετὴ πρέπει νὰ εἶναι πάρα πολὺ ἀρχαία.

Σὲ ἐρυθρόμορφα ἀγγεῖα τῆς 73ης Ὀλυμπιάδος (-480), ἀντὶ γιὰ τὶς ἀρχαϊκὲς φιγοῦρες τῶν Μαινάδων καὶ τῶν Σατύρων,ἐμφανίζεται ἕνα νέο εἶδος βακχικῶν χορευτῶν.

Γυναῖκες, ἐνδεδυμένες μὲ πανέμορφους πέπλους καὶ χιτῶνες, κρατῶντας κρόταλα καὶ θύρσους χορεύουν χωρὶς καμμιὰ παρουσία ἀνδρός, θνητοῦ ἢ Σατύρου.

Σὲ μερικὰ ἀγγεῖα ἡ μορφὴ τοῦ θεοῦ Διονύσου ἐμφανίζεται σὲ στήλη μὲ ἀνθρώπινο πρόσωπο, ἐνδεδυμένη μὲ ἀνδρικὸ χιτῶνα.

Τὰ Λήναια συνέχιζαν νὰ ἑορτάζονται μέχρι καὶ τὰ μέσα τοῦ -4 αἰῶνα, ὥσπου σιγὰ σιγὰ ὑποσκιάστηκαν ἀπὸ τὶς θεατρικές παραστάσεις καὶ τοὺς διαγωνισμοὺς τῆς πόλεως τῶν Ἀθηναίων πρὸς τιμὴν τοῦ θεοῦ Διονύσου.

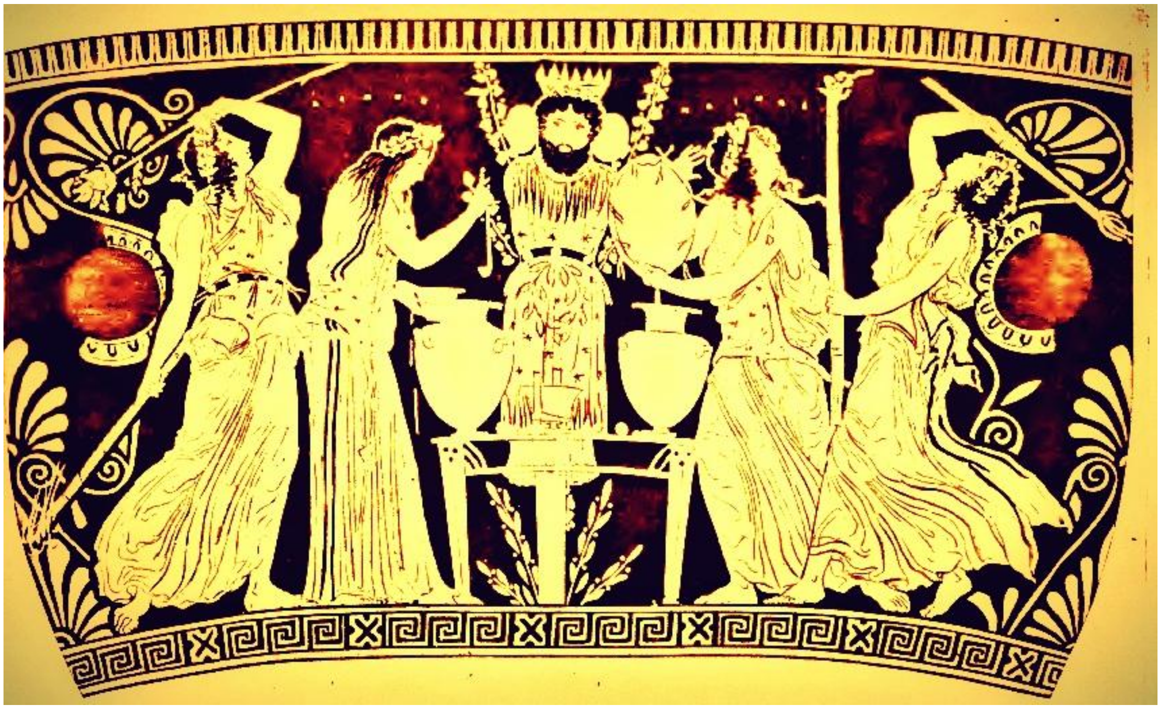

27η ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ

Θυσιολόγιο τῆς Μεγάλης Δημαρχίας τῆς Ἐρχίας.

Κουροτρόφου

Ἱερὴ ἡμέρα τῆς Κουροτρόφου, Ἱερὸς βωμὸς τῆς Ἥρας στὴν Ἐρχία.

ΚΟΥΡΟΤΡΟΦΩΙ ΕΝ ΗΡΑΣ ΕΡΧ ΧΟΙΡΟΣ
(SEG 21 541, Σειρές Στήλης 27,33-37)

Θῦμα : Χοῖρος

Ἥρας

Ἱερὴ ἡμέρα τῆς Ἥρας.
Ἱερὸς βωμὸς Ἥρας στὴν Ἐρχία.
Τὸ δέρμα τῆς κατσίκας παραδίδεται στὶς Ἱέρειες

ΗΡΑΙ ΕΡΧ ΟΙΣ
(SEG 21 541, Σειρὲς Στήλης 27, 33-34, 38-39)

Θῦμα : Οἶς (κατσίκα)

Διὸς Τελείου

Ἱερὴ ἡμέρα τοῦ Διὸς Τελείου.
Ἱερὸς βωμὸς τῆς Ἥρας στὴν Ἐρχία.

ΔΙΙ ΤΕΛΕΙΩΙ ΕΝ ΗΡΑΣ ΕΡΧ ΟΙΣ
(SEG 21 541, Σειρὲς Στήλης 32, 39-42)

Θῦμα : Οἶς (τράγος)

Ποσειδῶνος

Ἱερὴ ἡμέρα τοῦ Ποσειδῶνος.
Ἱερὸς βωμὸς τῆς Ἥρας στὴν Ἐρχία.

ΠΟΣΕΙΔΩΝΙ ΕΝ ΗΡΑΣ ΕΡΧ ΟΙΣ
(SEG 21 541, Σειρὲς Στήλης 29-33)

Θῦμα : Οἶς (τράγος)

ΙΕΡΕΣ ΗΜΕΡΕΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΓΙΑ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΠΡΟΣΩΠΑ Ή ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΛΑΤΡΕΙΑΣ

(ΙΣΧΥΟΥΝ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΜΗΝΕΣ ΣΤΟ ΑΤΤΙΚΟ ΣΕΛΗΝΙΑΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ)

***α΄.* Ἡ Νου*μηνία* —** Ἱερὴ καὶ γιὰ ὅλους τοὺς θεοὺς γενικῶς ἤ εἰδικῶς ἀφιερωμένη στὸν Ἀπόλλωνα :

— Τὴ*ν νεομηνίαν πάντων τῶν θεῶν νομίζουσιν εἶναι. ταύτην γὰρ οἱ πρόγονοι τοῖς θεοῖς ἀνέθεσαν διὰ τὸ πρώτην αὐτὴν εἶναι τοῦ μηνός. πάσας τε τὰς ἀρχὰς προσήψαν αὐτοῖς ὀρθῶς ποιοῦντες…τοῦ δὲ (τὸ δὲ) Ἀπόλλωνος ταύτην εἶναι νομίζειν τὴν ἡμέραν —εἰκότως τὸ πρῶτον φῶς τῷ αἰτιωτάτῳ τοῦ πυρὸς (ἀποδιδόασιν)· ἐκάλουν τε αὐτὸν καὶ* Ν*εομήνιον. ἡ ἱστορία παρὰ* Φ*ιλοχόρῳ.*

(Σχ. Ὀδ. Ῥαψ. Υ καὶ Φ)

—*Ἐκαλεῖτο δὲ καὶ θυσία τις ἐπιμήνια, ἡ κατὰ μῆνα τῇ νουμηνίᾳ συντελουμένη.*
(Ἡσύχιος στὸ *Ἐπιμήνιοι*)

— **Ἐπιμήνια·** *τὰ καθ'ἕκαστον μῆνα θυόμενα, ἢ τὰ ὑπὲρ ὅλου τοῦ μηνὸς ἅπαξ ποτὲ γινόμενα θύματα (ὑπέρ τῆς πόλεως)* . (Ἐτυμ. στὸ Corpus Inscription. 2656. Ἁλικαρνασσός)

— Καὶ *εἰ σήμερον ὁ ἀγὼν νουμηνίαν ἄγει.*
(Θεόφραστος Χαρακτ. 3 Ἀγροικία)

—*Οὐ μετὰ τούτου ποτὲ* Ἀ*πολλοφάνης ....συνεστισῶντο, μίαν ἡμέραν ταξάμενοι τῶν ἀποφράδων, ἀντὶ νουμηνιαστῶν κακοδαιμονιστὰς σφίσιν αὐτοῖς τοὔνομα θέμενοι.*
(Λυσίας, Ἐν τῷ ὑπὲρ Φανίου παρανόμων 31 Ἀποσ.)(Ἀθηναῖος 12.76).

Οἱ πλούσιοι τῆς πόλεως παρέθεταν δεῖπνο γιὰ τοὺς φτωχοὺς κάθε νουμηνία.

—Πῶς δὲ *ταῖς νουμηνίαις εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀναβαίνοντες τἀγαθὰ τῇ πόλει διδόναι καὶ ἕκαστος ἑαυτῷ τοῖς θεοῖς εὔξεται.*
(Δημοσθ, Κατὰ Ἀριστογείτονος Α 24.114).

—Παρὰ *τῆς Ἑκάτης ἔξεστιν τοῦτο πυθέσθαι· εἴτε τὸ πλουτεῖν εἴτε τὸ πεινῆν βέλτιον· φησὶ γὰρ αὕτη τοὺς μὲν ἔχοντας καὶ πλουτοῦντας δεῖπνον κατὰ μῆν᾽ἀποπέμπειν, τοὺς δὲ πένητας τῶν ἀνθρώπων ἁρπάζειν πρὶν καταθεῖναι.* (Ἀριστοφ. Πλοῦτος.παρ. 594).

[ἀπ᾽ τὴν Ἑκάτη μποροῦμε νὰ μάθουμε ἄν ὁ πλοῦτος ἤ ἡ φτώχεια εἶναι καλύτερο. Λοιπόν, αὐτή λέει πῶς ὅσοι τὸν ἔχουν καὶ εἶναι πλούσιοι,προσφέρουν δεῖπνο κάθε μῆνα, καὶ οἱ φτωχοί τ᾽ἀρπάζουν πρὶν νὰ τ᾽ ἀκουμπήσουν χάμω.]

—Κάθε *νουμηνίαν οἱ πλούσιοι ἔπεμπον δεῖπνον ἑσπέρας εἰς θυσίαν τῇ Ἑκάτῃ ἐν ταῖς τριόδοις.*
(Σχόλ. Ἀριστ. Πλούτ.)

—Τοὺς *τρεῖς ξυνένων τῶν δακτύλων ἀνίσταται ὥσπερ λιβανωτὸν ἐπιτιθεὶς νουμηνίᾳ.*
(Ἀρ. Σφῆκ. 95, Ἀχαρν. 999)

—Κατὰ δὲ *νουμηνίαν γὰρ ἔθος εἶχον λιβανωτοὺς ἐπιτιθέναι τοῖς ἀγάλμασι*
(Ἀριστ. Σφῆκες 171).

—*Θεόπομπος·* Πηνελόπῃ· Καὶ *σε τῇ νουμηνίᾳ, ἀγαλματίοις ἀγάλουμεν ἀεὶ καὶ δάφνῃ*
(Ἀνέκδοτα, 328. 10 Ἀγῆλαι.)

—Τὸ*ν* δὲ Κλέ*αρχον φᾶναι ἐπιτελεῖν καὶ σπουδαίως θύειν ἐν τοῖς προσήκουσι χρόνοις, κατὰ μῆνα ἕκαστον ταῖς νουμηνίαις στεφανοῦντα καὶ φαιδρύνοντα τὸν* Ἑρμ*ῆν καὶ τὴν* Ἑκά*την καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἱερῶν*
(Πορφύριος: «Περί Αποχῆς Ἐμφύχων» 2.14, Λιβάνιος,Ι.394.14. , Ὀράτ. 12 «Εἰς Ἰουλιανὸν αὐτοκράτορα Ὕπατον.)

—*Στρατόνικος εἰς Ἄβδηρ᾽ἀποδημήσας ποτὲ ἐπὶ τὸν ἀγῶνα τὸν τιθέμενον αὐτοθι, ὁρῶν ἕκαστον τῶν πολιτῶν κατ᾽ἰδίαν κεκτημένον κήρυκα, κηρύττοντα τε ἕκαστον αὐτῶν ὅτε θέλοι νουμηνίαν κ᾽, τ. λ.*

(Ἀθηναῖος, 8.41)

Τὰ παγώνια τοῦ Δήμου, ὑιοῦ τοῦ Πυριλάμπους στὴν Ἀθῆνα, παρουσιάζονταν στὸν κόσμο μιὰ φορὰ τὸν μῆνα,στὴν ἡμέρα τῆς νουμηνίας :

Ἀλλὰ τὰς μὲν νουμηνίας ὁ βουλόμενος εἰσήει· τὰς δ' ἄλλας ἡμέρας εἴ τις ἔλθοι βουλόμενος θεάσασθαι οὐκ ἔστιν ὅστις ἔτυχε. καὶ ταῦτα οὐκ ἐχθὲς οὐδὲ πρώην ἀλλ'ἔτη πλέον ἤ τριάκοντα ἔστίν.
(Ἀντιφών, Ἀθηναῖος 9.56. Ἁρποκρατίων, Πυριλάμπης, Αἰλιανός, Περὶ Ζῴων Ἰδιότητος, 5.21)

Στὴ νουμηνία οἱ οἰκέτες τῶν Ἀθηνῶν μαζεύονταν Ἀγορὰ :

Ἐκάλουν δὲ καὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐν ᾗ ὠνήσαντο τὸν οἰκέτην ἐξ οὗ καὶ τοὺς Νουμήνιους ὠνόμαζον.
(Φώτ. 279, Ἑλλάδ. 532.40-533.I)

β΄. Ἡ δεύτερη. Δευτέρα Ἱσταμένου. Ἱερὴ γιὰ τὸν **Ἀγαθὸς δαίμων** , ἀλλὰ καὶ γιὰ ὅλους τοὺς **ἥρωες.**

Ἀγαθοῦ δαίμονος· . . . καὶ τὴν δευτέραν ἡμέραν οὕτος ἔκάλουν.
(Ἡσύχιος, Σουΐδας , *Ἀγαθοῦ δαίμονος*, Ἀνέκδοτα 209.14 , *Ἀγαθοῦ δαίμονος*)

—Καὶ *γὰρ* Ἕλληνες *ἐν τῇ νουμηνίᾳ τοὺς θεοὺς σεβόμενοι τὴν δευτέραν ἥρωσι καὶ δαιμοσι ἀποδεδώκασι, καὶ τῶν κρατήρων ὁ δεύτερος ἥρωσιν ἔπικίρναται καὶ ἡρωΐσι.*
(Πλούταρχος, Αἴτια Ῥωμαϊκά 25. Τὰ σχόλια τοῦ Χοροῦ στὶς Νεφέλες 616 τοῦ Ἀριστοφάνη,(*κυδοιδοπᾶν*) καθιστοῦν τὴν Δευτέρα ἱσταμένου ἱερὴ καὶ γιὰ τὸν Ποσειδῶνα ἐπίσης.)

γ΄. Ἡ *τρίτη*. Τρίτη Ἱσταμένου. Ἱερὴ γιὰ τὴν **Ἀθηνᾶ** καὶ τὶς **Χάριτες.**
Τ*ριτομηνίς· . . . τὴν τρίτην τοῦ μηνὸς τριτομηνίδα ἐκαλοῦν. δοκεῖ γενέθλιος τῆς Ἀθηνᾶς. Ἴστρος δὲ*

καὶ τριτογένειαν αὐτὴν φωσι διὰ τοῦτο λέγεσθαι, τὴν αὐτὴν σελήνῃ νομιζομένην.
[Ἁρποκρατίων. Ἀρνόβιος κατὰ Ἐθνικῶν. (Adversuss Gentes)III σελ. 118 31.

Ὁ Ἀριστοτέλης, ἕνας ἄνθρωπος ἀπό τοὺς πιὸ ἰσχυροὺς σὲ διάνοια, ποὺ διακρίνεται γιὰ τὴν γνώση του, ὅπως ἀναφέρει ὁ Granius, δείχνει μὲ ἀληθοφανῆ ἐπιχειρήματα ὅτι ἡ Ἀθηνᾶ εἶναι ἡ σελήνη, καὶ τὸ ἀποδεικνύει μὲ τὴν αὐθεντία σοφῶν ἀνθρώπων]

—Τ*ριτομηνίς· ἑορτὴ ἀγομένη Ἀθηνᾶς τῇ τρίτῃ* (Ἀνέκδοτα)

—Τ*ριτογένεια· ἡ Ἀθηνᾶ,. . . ἢ ἐπειδὴ τριταία γέγονεν, οἱονεὶ ἡ φαινομένη τριταία· καὶ γὰρ τὴν αὐτὴν εἶναι τῇ σελήνῃ, καὶ τὴν τρίτην τοῦ μηνὸς τριτομηνίδα ἐκαλοῦν· δοκεῖ δὲ γεγενῆσθαι τότε ἡ Ἀθηνᾶ*
(Ἡσύχιος τριτομηνίς· ἡ τρίτη τοῦ μηνός.)

—Τ*ριτογένεια. . . ἢ ὡς ἐν τρίτῃ μηνὸς γενομένη* (Εὐστάθιος σχόλια σὲ Ἰλ.Δ 515.504.28 Ἰλ. Θ 39. Ὀδ. Γ378)

—*Καὶ τριτογένητος θεά . . . ἢ ὅτι κατὰ Καλλισθένην τρίτῃ τοῦ μηνὸς ἐγενήθη. διὸ καὶ παρ'Ἀθηναίοις ἡ τρίτη ἱερὰ τῆς Ἀθηνᾶς. . . ἢ ὅτι ἡ αὐτὴ ἐστὶ τῇ σελήνῃ, ἡ δὲ σελήνη ἀπὸ συνόδου τριταία φαίνεται*
(Ἰωάννης Τζέτζης, Σχόλια εἰς Λυκόφρων 519, γιὰ τὴν ἱερότητα τῆς συγκεκριμένης ἡμέρας πρὸς τὶς Χάριτες, Ἀρ.Πλοῦτ 1127)

δ΄.Ἡ *τετάρτη*, Τετρὰς Ἱσταμένου. Ἱερὴ γιὰ τὸν Ἑρμῆ τὸν Ἡρακλῆ καὶ τὴν Ἀφροδίτη Πάνδημος.

Ἡ *τετάρτη ἱερὰ Ἀφροδίτης καὶ Ἑρμοῦ.*
(Πρόκλος, ἀν. Ἡσίοδος 798)

—*Διόπερ* Μένανδρος, *ἐν* Κόλακι, *τὸν τοῖς τετραδισταῖς διακονούμενον μάγειρον ἐν τῇ τῆς* Πανδήμου ʽΑφροδίτης *ἑορτῇ ποιεῖ ταυτὶ λέγοντα, κ΄,τ.λ.*
(Ἀθηναῖος 14.78, Παυσανίας Ι.22.3 Αὐτὴ ἡ Ἀφροδίτη πῆρε τὸ ὄνομα της ἀπὸ τὴν δημιουργία τῶν πολλῶν Δήμων σὲ μιὰ

κοινότητα ,ἕναν δῆμο ἤ μιὰ *πόλις* ἀπὸ τὸν Θησέα.)

—*Οἴμοι τάλας, οἴμοι πλακοῦντος τοῦ 'ν τετράδι πεπεμμένου*
(Ἀριστ. Πλ. 1125, Σουΐδας *πεπεμμένου πλακοῦντος καὶ πεττοῦσα*).

—*Ἑρμεῖ δὲ μάλιστα τῶν ἀριθμῶν ἡ τετρὰς ἀνάκειται· πολλοὶ δὲ καὶ τετράδι μηνὸς ἱσταμένου γενέσθαι τὸν θεὸν ἱστοροῦσι*
(Πλούταρχος Συμποσιακὰ 9)

—*Ἀνάκειται δὲ αὐτῷ . . . ἡ τετρὰς ἄλλον τρόπον ἤπερ τῷ Ἡρακλεῖ, ἔξ οὗ παροιμία, τὸ ἐν γέγονας, ἤγουν ἐν ἀποφράδι ἡμέρᾳ· ἐπεὶ καὶ Ἡρακλῆς ἐν ταύτῃ γεννηθεῖς κακὸν διήθλε βίον. . . καὶ ἡ τετρὰς δὲ φησιν ἱερὰ τοῦ θεοῦ* (Ἑρμῆ).
(Εὐστάθιος σχόλια σὲ Ἰλ. Ω 336.1353.5, Ὀδ. Ε 262.1534.35)

— Τ*ετράδι μὲν τ'οἴχου· τετράδι μὲν φασι γενέσθαι Ἡρακλέα*
(Ἠσύχιος)

— Τετράδι *γέγονας· ἐπὶ τῶν* ἄλλοις *πονούντων. καὶ γὰρ τὸν* Ἡρακλέα *τετράδι γεννηθέντα* Εὐρυσθεῖ *ταλαιπωρῆσαι.* Φιλόχορος δὲ *αὐτὴν* (φησι) *καὶ ἐπὶ* Ἑρμοῦ *δύνασθαι λέγεσθαι· διατεθεῖσθαι* δὲ Ἡρακλεῖ *τὴν ἡμέραν ἐν ταύτῃ* εἰς *θεοὺς μεταστάντι.*

(Φώτιος Λεξ. Σουΐδας *τετράδι γέγονας*, Ζηνοβίου Ἐπιτομή)

—*Ἀριστώνυμος δ΄ἐν* Ἡλίῳ *ῥιγοῦντι καὶ Σαννυρίων ἐν* Γέλωτι *τετράδι φασὶν αὐτὸν* (‘Αριστοφάνης) *γενέσθαι, διὸ τὸν βίον κατέτριψεν* ἑτέροις *πονῶν.* οἱ *γὰρ τετράδι γεννώμενοι* πονοῦντες ἄλλοις *καρποῦσθαι παρέχουσιν, ὡς καὶ* Φιλόχορος *ἐν τῇ πρώτῃ περὶ ἡμερῶν* ἱστορεῖ. *ταύτῃ* δὲ *καὶ* Ἡρακλῆ *φασι γεννηθῆναι.*

[Ἀπ.(328F85-90) Φιλοχόρου τοῦ Ἀθηναίου,Σχόλ. Ἀπολ. Πλάτωνος 19 γ΄ Greene]

ϵ΄. Ἡ πέμπτη, Πέμπτη Ἱσταμένου. Ἱερὴ γιὰ τὶς Ἐρινύες καὶ τὸν Ὅρκο.

—Πέμπτας δ’ἐξάλεσθαι, *ἐπεὶ χαλεπαὶ τε καὶ αἰναί· ἐν πέμπτῃ γὰρ φασιν Ἐρινύας ἀμφιπολεύειν Ὅρκον γεινόμενον, τὸν Ἔρις τέκε πῆμ’ἐπιόρκοις.*
(Ἡσίοδος, Ἔργα καὶ Ἡμέραι στ. 801-804)

***στ΄-ζ΄*. Ἡ *ἕκτη καὶ ἡ ἑβδόμη*, *Ἕκτη* Ἱσταμένου *καὶ* Ἑβδόμη Ἱσταμένου**. Ἱερὲς γιὰ τὴν Ἀρτέμιδα καὶ τὸν Ἀπόλλωνα κατ΄ακολουθίαν.

Αὐτὴ τὴν ἡμέρα οἱ Ἀθηναῖες ἔψηναν φωμάκια, κουλούρες στὸ σχήμα τῆς ἡμισελήνου, οἱ περίφημες ***Σελῆναι***, καὶ γιὰ κάθε ἕξι ἀπὸ αὐτὰ στὴ σειρὰ, ἔπλαθαν καὶ μιὰ ἕβδομη, ποὺ τὴν ὀνόμαζαν:

βοῦς ἕβδομος,κατὰ μίμησιν πρωτοφύους σελήνης.
(Εὐστάθιος σχόλια σὲ Ἰλ. Σ 575.1165.4, Ἡσύχιος στὸ: *Ἕβδομος Βοῦς*)

Ἔξω *τῶν ἑορτῶν ἱεραὶ τινες τοῦ μηνὸς ἡμέραι νομίζονται* Ἀθήνῃσι *θεοῖς τισιν, οἷον νουμηνία καὶ ἑβδόμη* Ἀπόλλωνι, *τετρὰς* Ἑρμῇ, *καὶ ὀγδόη* Θησεῖ, Χάρισι *τρίτη…ἕκαστον γὰρ μηνὸς ἡ νουμηνία καὶ ἡ ἑβδόμη ἀφιέρωτο τῷ* Ἀπόλλωνι, *ἡ*

δὲ τετάρτῃ τῷ Ἑρμῇ· «δὲ ἕκτῃ τῇ Ἀρτεμίδι, καὶ ἄλλη ἄλλῳ.
(Σχ. Ἀριστ. Πλ. 1127)

—*Φιλοχόρος δὲ ἐν τῷ περὶ ἡμερῶν ἡλίου καὶ Ἀπόλλωνος λέγει αὐτὴν (σημ. τὴν ἕνην)· ἡ δὲ Ἡρακλέους καὶ Ἑρμοῦ ἐστιν· ἡ δὲ ἑβδόμη ἱερὰ Ἀπόλλωνος. . . ἡ τετρὰς Ἡρακλέους, ἐν αὐτῇ γὰρ ἐτάχθη. καὶ λέγομεν ὅτι*

Τετράδι κοῦρος ἔγεντο καὶ οὔποτε
πάγκανος ἔσσῃ.

(Πρόκλος. Ἡσίοδος 768)

—*Ἕκτη ἡμέρα· ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν ἡμερῶν, ἐν ταύτῃ γάρ μυθεύεται τοὺς θεοὺς νενικηκέναι τοὺς γίγαντας*
(Parom.Graeci 176G)

— *Ὅθεν οἱ Πυθαγόρειοι Ἀθηνᾷ τὴν ἑπτάδα ἀνατίθενται.*
(Ἰωάννης Λαυρέντιος ὁ Λυδός, Περὶ τῶν μηνῶν 3.6 παρ. 30.19)·

η΄. Ἡ ὀγδόη, Ὀγδόη Ἱσταμένου. Ἱερὴ γιὰ τὸν Ποσειδῶνα καὶ τὸν Θησέα.

Ἔτι δὲ τοῖς θεοῖς ἀπεικάζων ὡς Ἀπόλλωνα μὲν τὴν μονάδα οὖσαν, Ἄρτεμιν δὲ τὴν δύαδα, τὴν δὲ ἑξάδα γάμον καὶ Ἀφροδίτην, τὴν δὲ ἑβδομάδα καὶ Καιρὸν καὶ Ἀθηνᾶν, Ἀσφάλιον δὲ Ποσειδῶνα τὴν ὀγδοάδα, καὶ τὴν δεκάδα παντέλειαν.
(Στοβαῖος, Περὶ Πυθαγόρου, Ἐκλογαὶ φυσικαὶ 1.20: 2.10 ἀνωνύμου)

—*Ὦ πλεῖστα Θησείοις μεμυστιλημένοι.* (Ἀριστοφάνης , Πλοῦτος στ. 627)

—*Ταῖ ὀγδόαις τὰ Θησεῖα ἦγον, καὶ ἀνεῖτο ἡ ὀγδόη πᾶσα τῷ Θησεῖ.*
(Ἀριστοφάνης , Πλοῦτος σχόλ.στ. 627)

—*Ὀγδόῃ δὲ τὰ Θησεῖα ἦγον, καὶ πᾶσαν τὴν ἡμέραν ἐπανηγύριζον εἰς τιμὴν τοῦ ἥρῶος.*
(Ἀριστοφάνης , Πλοῦτος σχόλ.στ. 628)

—*Ὀγδόδιον· θυσία παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις τελουμένη Θησεῖ.*
(Ἡσύχιος *Ὀγδόδιον*)

—*Θυσίαν δὲ ποιοῦσιν αὐτῷ τὴν μεγίστην ὀγδόῃ Πυανεψιῶνος, ἐν ᾗ μετὰ τῶν ἠϊθέων ἐκ Κρήτης ἐπανῆλθεν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ταῖς ἄλλαις ὀγδόαις τιμῶσιν αὐτὸν, ἤ διὰ τὸ πρῶτον ἔκ Τροιζῆνος ἀφικέσθαι τῇ ὀγδόῃ τοῦ Ἑκατομβαιῶνος, ὡς ἱστόρηκε Διόδωρος ὁ περιηγητής.*
(Πλούταρχος Θησεύς 12)

—*ἤ νομίζοντες ἑτέρου μᾶλλον ἐκείνῳ προσήκειν τὸν ἀριθμὸν τοῦτον ἐκ Ποσειδῶνος γεγονέναι λεγομένῳ. καὶ γὰρ Ποσειδῶνα ταῖς ὀγδόαις τιμῶσιν.*
(Πλ. Θ. 36.12.4. Πρόκλος σχ. Ἠσίοδος 788)

θʹ. Ἡ ἐνάτη, Ἐνάτη Ἱσταμένου. Ἱερὴ γιὰ τὶς Μοῦσες, τὸν Ἥλιο καὶ τὴν Ῥέα.

Ἡ *γὰρ ἐννεὰς δήπου ταῖς* Μούσαις, *ἡ δὲ ἑβδομὰς τῷ* Μουσηγέτῃ, *προσκεκλήρωται.*
(Πλούταρχος Συμποσιακά 9.3.1)

—*Πρώτη ἐννὰς ἡ ἡμέρα τῶν* Μουσῶν *ἐστι*
(Προκλ. σχ. Ἠσίοδος 809)

— Ἤ *ἅτε κερνοφόρος ζάκορος βωμίστρια* Ῥ*είης*
εἰνάδι λειοφόροισιν ἐνιχριμφεῖσα κελεύθοις
μακρὸν ἐπευβοάα γλώσσῃ θρόον· οἵ δὲ τρέουσιν
Ἴ*δαίης ῥιγηλὸν ὅτ' εἰσαΐωσιν ὑλαγμόν.*
(Νίκανδρος Ἀλεξιφάρμακα 217)

ι΄. Ἡ *δεκάτη, Δεκάτη* Ἱ*στάμενου ἤ Δεκάτη* Π*ροτέρα.*

Ἀ*σφάλιον δὲ* Ποσειδῶ*να τὴν ὀγδοάδα, καὶ τὴν δεκάδα παντέλειαν.*
(Στοβαῖος, Περὶ Πυθαγόρου, Ἐκλογαὶ φυσικαὶ 1.20: 2.10 ἀνωνύμου)

ΔΕΚΑΣ ΔΕΥΤΕΡΑ
ΜΗΝΟΣ ΜΕΣΟΥΝΤΟΣ

ια΄. Ἡ *ἑνδεκάτη*, Πρ*ώτη* Μ*εσοῦντος*.

Δὲν σώζεται κάποια ἀναφορὰ στὸ Ἀττικὸ ἡμερολόγιο γιὰ τὴν ἱερότητα τῆς ἡμέρας σε κάποια θεότητα ἤ σὲ κάποιες ἥρωϊκές μορφές. Παρ΄ὅλα αὐτὰ ὁ Ἡσίοδος ἀναφέρεται στὶς *ἐπισημασίαι* ποὺ ἔχουν να κάνουν μὲ τὶς φάσεις τῆς σελήνης στὴν ἐποχὴ του καὶ τὴν καταγράφει ὡς καλότυχη καὶ εὑνοϊκὴ γιὰ τὶς γεωργικὲς ἐργασίες.

ἑνδεκάτη δὲ δυωδεκάτη τ᾽ἄμφω γε μὲν ἐσθλαὶ
ἠμὲν ὄις πείκειν ἠδ᾽εὔφρονα καρπὸν ἀμᾶσθαι·
ἡ δὲ δυωδεκάτη τῆς ἑνδεκάτης μὲγ᾽ἀμείνων·

[ἡ ἑνδεκάτη καὶ ἡ δωδεκάτη καὶ οἱ δυὸ εἶναι καλές γιὰ   νὰ κουρεύεις τὰ πρόβατα, καὶ νὰ θερίζεις τὸν ευφραντικό, καρπό, ἤ δωδεκάτη εἶναι πολύ πιὸ σπουδαία ἀπ᾽ τὴν ἑνδεκάτη]

(Ἡσίοδος,῎Εργα καὶ Ἡμέραι, 774)

ιβ΄*. Ἡ *δωδεκάτη*, *Δευτέρα* **Μεσοῦντος** ἤ ***δυοκαιδεκάτη.

Δὲν σώζεται κάποια ἀναφορὰ στὸ Ἀττικὸ ἡμερολόγιο γιὰ τὴν ἱερότητα τῆς ἡμέρας σε κάποια θεότητα ἤ σὲ κάποιες ἥρωϊκές μορφές.

(Βλέπε Πρώτη Μεσούντος, Ἠσίοδος,῎Εργα καὶ Ἡμέραι, 774)

ιγ΄*. Ἡ *δέκατη τρίτη*, Τρίτη Μεσοῦντος** ἤ ***τρισκαιδεκάτη ἤ ***τρίτη ἐπὶ δέκα***.

Δὲν σώζεται κάποια ἀναφορὰ στὸ Ἀττικὸ ἡμερολόγιο γιὰ τὴν ἱερότητα τῆς ἡμέρας σε κάποια θεότητα ἤ σὲ κάποιες ἥρωϊκές μορφές.

ιδʹ. Ἡ δέκατη τέταρτη, Τετάρτη Μεσοῦντος ἤ τεσσαρεκαιδεκάτη ἤ τετρὰς ἐπὶ δέκα ἤ τετάρτη ἐπὶ δέκα ἤ τετάρτη ἐπὶ δεκάτῃ.

Δὲν σώζεται κάποια ἀναφορὰ στὸ Ἀττικὸ ἡμερολόγιο γιὰ τὴν ἱερότητα τῆς ἡμέρας σε κάποια θεότητα ἤ σὲ κάποιες ἥρωϊκές μορφές.

ιεʹ. Ἡ δέκατη πέμπτη, Πέμπτη Μεσοῦντος ἤ πεντεκαιδεκάτη ἤ πέμπτη ἐπὶ δέκα ἤ πέμπτη ἐπὶ δεκάτῃ. Ἱερὴ γιὰ τὴν Ἀθηνᾶ.

Εἰ *μὲν τῇ νουμηνίᾳ, ὅτι ἀρχὴ τοῦ μηνὸς. . . . εἰ δὲ ἑβδόμῃ ἢ ἕκτῃ. ὅτι ἱεραὶ τοῖν θεοῖν. . . ἔχοις δ'ἂν καὶ περὶ τῆς ἐνάτης λέγειν ὅτι ἱερὰ τοῦ ἡλίου. . . εἰ δὲ πεντεκαιδεκάτη εἴη, ὅτι καὶ αὕτη τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ ὅτι τέλειος ἐν τούτῳ ὁ κύκλος, καὶ εἰκὸς ἀνευδεῆ τὴν τοιαύτην εἶναι γένεσιν τοῦ ἀνδρὸς.*
(Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεύς, Ρητορικά 243.1)

ιστ΄. Ἡ δέκατη ἕκτη, Ἕκτη Μεσοῦντος ἤ ἑκκαιδεκάτη ἤ πέμπτη ἐπὶ δέκα ἤ πέμπτη ἐπὶ δεκάτῃ.

Δὲν σώζεται κάποια ἀναφορὰ στὸ Ἀττικὸ ἡμερολόγιο γιὰ τὴν ἱερότητα τῆς ἡμέρας σε κάποια θεότητα ἤ σὲ κάποιες ἥρωϊκές μορφές.

ιζ΄. Ἡ δεκάτη ἑβδόμη, Ἑβδόμη Μεσοῦντος ἤ ἑπτακαιδεκάτη ἤ ἑβδόμη ἐπὶ δέκα ἤ ἑβδόμη ἐπὶ δεκάτῃ.

Δὲν σώζεται κάποια ἀναφορὰ στὸ Ἀττικὸ ἡμερολόγιο γιὰ τὴν ἱερότητα τῆς ἡμέρας σε κάποια θεότητα ἤ σὲ κάποιες ἥρωϊκές μορφές.

ιη΄-ιθ΄. Ἡ δεκάτη ὀγδόη καὶ ἡ δεκάτη ἐνάτη, Ὀγδόη Μεσοῦντος καὶ Ἐνάτη Μεσοῦντος ἤ ὀκτωκαιδεκάτη καὶ ἐννεακαιδεκάτη ἤ ὀγδόη ἐπὶ δέκα καὶ ἐνάτη ἐπὶ δέκα ἤ ὀγδόη ἐπὶ δεκάτῃ καὶ ἐνάτη ἐπὶ δεκάτῃ.

Τὴν *ἐννέακαιδεκάτην ὡς καὶ τὴν ὀκτωκαιδεκάτην τὰ πάτρια τῶν Ἀθηναίων καθαρμοῖς ἀποδίδωσι καὶ ἀποτροπαῖς, ὡς Φιλόχορος λέγει καὶ Ἀμφότερος, ἐξηγηταὶ τῶν πατρίων ἄνδρες.*
(Πρόκλος σχ. Ἡσίοδος 808)

Στὸν μῆνα τῶν Ἀνθεστηριών, αὐτὲς οἱ δυὸ ἡμέρες ἦταν οἱ δύο τελευταίες ἀπὸ τὶς *Μιαραὶ ἡμέραι.* (Kal.Romani I.424n)

***κ΄*. Ἡ *εἰκοστή*, Ἡ Εἰκὰς *ἤ εἰκοσὰς ἤ* Εἰκοσάδες.**
Ἱερὴ γιὰ τὴν Ἀθηνᾶ *καὶ* τὸν Ἀπόλλωνα.

Ἱστάμενον μηνὰ ὡς εἰκάδα (ἑὼς εἰκάδιος) ἔλεγον. μετὰ δὲ τοῦτο πρώτην φθίνοντος δευτέρα φθίνοντος. Φιλόχορος δὲ πάσας τὰς τρεῖς ἱερὰς λέγει τῆς Ἀθηνᾶς.
(Πρόκλος σχ. Ἡσίοδος 778, Μοσχόπουλος)

Εἰκάδιος, ἀπὸ τοῦ εἰκὰς. . . ἐστὶ δὲ ὄνομα κύριον. ἐν τῇ εἰκάδι τοῦ μηνὸς ἑορτὴ ἐπετελεῖτο τῷ Ἀπόλλωνι, καὶ ἐλέγετο ἡ ἱέρεια εἰκάς. ἐπειδὴ οὖν ἐν ταύτῃ τῇ ἑορτῇ ἐγεννήθη λέγεται Εἰκάδιος.
(Ἐτυμ. Μ. *Εἰκάδιος*)

ΔΕΚΑΣ ΤΡΙΤΗ
ΜΗΝΟΣ ΦΘΙΝΟΝΤΟΣ

κα΄-κβ΄. εἰκοστὴ πρώτη *καὶ* ***εἰκοστὴ δεύτερη*** *ἡ* ***Δεκάτη Φθίνοντος*** *ἤ* ***Ὑστέρα δεκάτη*** *ἤ* ***Ἀμφιδεκάτη*** *ἤ* ***Ἀμφεικὰς*** *ἤ* ***Ἀμφ'εἰκὰς*** *ἤ* ***Μετεικὰς*** *ἤ* ***Εἰκὰς πρώτη*** *καὶ* ***Ἐνάτη Φθίνοντος*** *ἤ* ***εἰκὰς δευτέρα***. *Ἱερές γιὰ τὴν Ἀθηνᾶ.*

Ἱστάμενον μηνὰ ὡς εἰκάδα (ἑὼς εἰκάδιος) ἔλεγον. μετὰ δὲ τοῦτο **πρώτην φθίνοντος δευτέρα φθίνοντος**. Φιλόχορος δὲ πάσας τὰς τρεῖς ἱερὰς λέγει τῆς Ἀθηνᾶς.
(Πρόκλος σχ. Ἡσίοδος 778, Μοσχόπουλος)

κγ΄-κδ΄-κε΄-κστ΄-κζ΄. ***Ἡ εἰκοστὴ τρίτη, εἰκοστὴ τετάρτη,*** *ἡ* ***εἰκοστὴ πέμπτη, εἰκοστὴ ἕκτη,*** *ἡ* ***εἰκοστὴ ἑβδόμη.*** *Ἡ* ***Ὀγδόη Φθίνοντος*** *ἤ* ***εἰκὰς τρίτη*** *καὶ ἡ* ***Ἑβδόμη Φθίνοντος*** *ἤ* ***εἰκὰς τετάρτη*** *καὶ ἡ* ***Ἕκτη Φθίνοντος ἤ εἰκὰς πέμπτη*** *καὶ ἡ* ***Πέμπτη Φθίνοντος ἤ εικὰς ἕκτη*** *καὶ ἡ* ***Τετάρτη***

Φθίνοντος *ἢ* ***τετρὰς φθίνοντος*** *ἢ* ***τετρὰς μετὰ εἰκάδα*** *ἢ* ***εἰκὰς ἑβδόμη*** .

Δὲν σώζεται κάποια ἀναφορὰ στὸ Ἀττικὸ ἡμερολόγιο γιὰ τὴν ἱερότητα τῶν ἡμερῶν σε κάποια θεότητα ἢ σὲ κάποιες ἡρωϊκές μορφές.

κη΄. Ἡ ***εἰκοστὴ ὀγδόη***. Τ***ρίτη Φθίνοντος*** *ἢ* ***τρίτη μετὰ εἰκάδα*** *ἢ* ***εἰκὰς ὀγδόη***. *Ἱερὴ γιὰ τὴν Ἀθηνâ.*

Τ*ριτογενὴς· ἡ Ἀθηνâ. . . . ἢ ὅτι (τρίτῃ) φθίνοντος ἐγενήθη, ὡς καὶ Ἀθηναῖοι ἄγουσιν.*
(Λεξ. Σουΐδας *Τριτογενὴς*)

— Τ*ριτογενὴς· ἡ Ἀθηνâ· ἤ τοι ὅτι. . . ἐγεννήθη (τρίτῃ) φθίνοντος.*
(Φώτιος Λέξ. *Τριτογενὴς*)

κθ΄. Ἡ ***εἰκοστὴ ἐνάτη***. ***Δευτέρα Φθίνοντος*** *ἢ* ***εἰκὰς ἐνάτη.***

Δὲν σώζεται κάποια ἀναφορὰ στὸ Ἀττικὸ ἡμερολόγιο γιὰ τὴν ἱερότητα τῆς ἡμέρας σε κάποια θεότητα ἢ σὲ κάποιες ἡρωϊκές μορφές.

λ΄. Ἡ ***τριακοστή***. ***Ἔνη καὶ Νέα*** *ἢ* ***τριακάς*** *ἢ* ***εἰκὰς φθίνοντος*** *ἢ* ***Δημητριάς***. Ἱερὴ *γιὰ τὴν* Ἑκάτη.

Καὶ *ταῖς τριακάσι δὲ αὐτῇ τὰ δεῖπνα φέρουσι.*
(Ἀθηναῖος 7.126,127,139)

— Τὰς *ἐν* Ἅιδου *τριακάδας: τιμᾶται ἡ τριακὰς ἐν* Ἅιδου *διὰ τὴν* Ἑκάτην *μυστικώτερον. . . ὅθεν καὶ ἀφιδρυμένη* Ἑκάτη *πρὸς ταῖς τριόδοις ἐστὶ, καὶ τὰ νεκύσια τῇ τριακάδι ἄγεται.*
(Παρομ. Ἑλλην. e Cod. Bodl 905)

———

Ἀκολουθεῖ τὸ νυχθημερολόγιον τοῦ Γαμηλιῶνος

Οἱ ἐνδείξεις τῆς ταύτισης ἡμερομηνιῶν μὲ τὸ σημερινὸ ἡμερολόγιο κοινῆς ἀποδοχῆς γίνεται μόνο ὡς πρὸς τὴν κατανόηση τῶν ἀναγνωστῶν καὶ δὲν ἰσχύουν γιὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη διότι τὸ Ἀττικὸ Ἡμερολόγιο εἶναι σεληνιακὸ ὡς πρὸς τοὺς μῆνες.

ΣΕΛΗΝΙΑΚΟ ΝΥΧΘΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ

(12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΩΣ 11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2013)

ΜΗΝΑΣ ΤΩΝ ΘΕΟΓΑΜΙΩΝ, ΙΕΡΟΣ ΤΗΣ ΗΡΑΣ

Δεκὰς πρώτη

ΝΟΥΜΗΝΙΑ

πρώτη ἱσταμένου

1η Γαμηλιῶνος

(Σάββατο πρὸς Κυριακὴ 12→13 Ἰανουαρίου)

Ἱερὴ γιὰ ὅλους τους Θεούς, πρωτίστως δὲ Ἀπόλλωνος καὶ Ἑκάτης

Θεογάμια

Ἥρας Τελείας Διὸς Τελείου

Ἐπιμήνια θυόμενα

Δεῖπνον πρὸς πένητας

ΣΕΛΗΝΙΑΚΟ ΝΥΧΘΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ
(12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΩΣ 11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2013)
ΜΗΝΑΣ ΤΩΝ ΘΕΟΓΑΜΙΩΝ, ΙΕΡΟΣ ΤΗΣ ΗΡΑΣ

Δεκὰς πρώτη

δευτέρα ἱσταμένου

2η Γαμηλιῶνος

(Κυριακὴ πρὸς Δευτέρα 13→14 Ἰανουαρίου)

Ἱερὴ

Ἀγαθοῦ δαίμονος

χθονίων θεῶν, Ἡρώων καὶ Ἡρωΐδων

ΣΕΛΗΝΙΑΚΟ ΝΥΧΘΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ

(12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΩΣ 11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2013)

ΜΗΝΑΣ ΤΩΝ ΘΕΟΓΑΜΙΩΝ, ΙΕΡΟΣ ΤΗΣ ΗΡΑΣ

Δεκὰς πρώτη

τρίτη ἱσταμένου

3^{η} Γαμηλιῶνος

(Δευτέρα πρὸς Τρίτη **14→15** Ἰανουαρίου)

Ἱερὴ Ἀθηνᾶς

Τριτομηνίς

Γενέθλιος Ἀθηνᾶς

ΣΕΛΗΝΙΑΚΟ ΝΥΧΘΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ
(12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΩΣ 11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2013)
ΜΗΝΑΣ ΤΩΝ ΘΕΟΓΑΜΙΩΝ, ΙΕΡΟΣ ΤΗΣ ΗΡΑΣ

Δεκὰς πρώτη
τετάρτη ἱσταμένου
4η Γαμηλιῶνος

(Τρίτη πρὸς Τετάρτη **15➔16** Ἰανουαρίου)

Ἱερὴ Ἑρμοῦ, Ἡρακλέους, Ἀφροδίτης
Γενέθλιος Ἀφροδίτης πανδήμου
Γενέθλιος Ἑρμοῦ
Γενέθλιος Ἡρακλέους
Δεῖπνον

ΣΕΛΗΝΙΑΚΟ ΝΥΧΘΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ
(12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΩΣ 11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2013)
ΜΗΝΑΣ ΤΩΝ ΘΕΟΓΑΜΙΩΝ, ΙΕΡΟΣ ΤΗΣ ΗΡΑΣ

Δεκὰς πρώτη
πέμπτη ἱσταμένου
5η Γαμηλιῶνος

(Τετάρτη πρὸς Πέμπτη **16➔17** Ἰανουαρίου)

Ἱερὴ Ὅρκου καὶ Ἐρινύων

ΣΕΛΗΝΙΑΚΟ ΝΥΧΘΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ
(12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΩΣ 11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2013)
ΜΗΝΑΣ ΤΩΝ ΘΕΟΓΑΜΙΩΝ, ΙΕΡΟΣ ΤΗΣ ΗΡΑΣ

Δεκὰς πρώτη
ἕκτη ἱσταμένου
6η Γαμηλιῶνος

(Πέμπτη πρὸς Παρασκευὴ **17➔18** Ἰανουαρίου)

Ἱερὴ Ἀρτέμιδος
εἰς Νίκην ΣΕΛΗΝΑΙ
(Γιγαντομαχία)

Δεκὰς πρώτη

ἑβδόμη ἱσταμένου

$7^{η}$ Γαμηλιῶνος

(Παρασκευὴ πρὸς Σάββατο **18➔19** Ἰανουαρίου)

Γενέθλιος Ἀπόλλωνος

Ἱερὴ Ἀπόλλωνος Δελφινίου

Ἱερὴ Ἀπόλλωνος Λυκείου

Ἱερὴ Κουροτρόφου

ΣΕΛΗΝΙΑΚΟ ΝΥΧΘΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ

(12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΩΣ 11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2013)

ΜΗΝΑΣ ΤΩΝ ΘΕΓΑΜΙΩΝ, ΙΕΡΟΣ ΤΗΣ ΗΡΑΣ

Δεκὰς πρώτη
ὀγδόη ἱσταμένου
8η Γαμηλιῶνος

(Σάββατο πρὸς Κυριακὴ **19➔20** Ἰανουαρίου)

Ἱερὴ Ποσειδῶνος Ἀσφαλίου

Ἥρωος Θησέως

Ἱερὴ Ἀπόλλωνος Ἀποτρόπαιου

Ἱερὴ Ἀπόλλωνος Νυμφηγέτου

Ἱερὴ Νυμφῶν

ΣΕΛΗΝΙΑΚΟ ΝΥΧΘΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ

(12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΩΣ 11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2013)

ΜΗΝΑΣ ΤΩΝ ΘΕΟΓΑΜΙΩΝ, ΙΕΡΟΣ ΤΗΣ ΗΡΑΣ

Δεκὰς πρώτη

ἐνάτη ἱσταμένου

9η Γαμηλιῶνος

(Κυριακὴ πρὸς Δευτέρα 20→21 Ἰανουαρίου)

Ἱερὴ Μουσῶν,

Ἱερὴ Ἡλίου

Ἱερὴ Ῥέας

Ἱερὴ Ἀθηνᾶς

ΣΕΛΗΝΙΑΚΟ ΝΥΧΘΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ

(12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΩΣ 11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2013)

ΜΗΝΑΣ ΤΩΝ ΘΕΟΓΑΜΙΩΝ, ΙΕΡΟΣ ΤΗΣ ΗΡΑΣ

Δεκὰς πρώτη

δεκάτη ἱσταμένου

10^{η} Γαμηλιῶνος

(Δευτέρα πρὸς Τρίτη 21➔22 Ἰανουαρίου)

Ἱερὴ εἰς Παντέλειαν Διὸς

Ἱερὴ Δήμητρος

Ἱερὴ Κόρης (Περσέφασσα)

Ἱερὴ Διὸς Βουλαίου

ΣΕΛΗΝΙΑΚΟ ΝΥΧΘΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ

(12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΩΣ 11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2013)

ΜΗΝΑΣ ΤΩΝ ΘΕΟΓΑΜΙΩΝ, ΙΕΡΟΣ ΤΗΣ ΗΡΑΣ

Δεκὰς δευτέρα

πρώτη μεσοῦντος

11η Γαμηλιῶνος

(Τρίτη πρὸς Τετάρτη **22➔23** Ἰανουαρίου)

Ἱερὴ τῶν Μοιρῶν

ΣΕΛΗΝΙΑΚΟ ΝΥΧΘΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ
(12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΩΣ 11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2013)
ΜΗΝΑΣ ΤΩΝ ΘΕΟΓΑΜΙΩΝ, ΙΕΡΟΣ ΤΗΣ ΗΡΑΣ

Δεκὰς δευτέρα
δευτέρα μεσοῦντος
12^{η} Γαμηλιῶνος

(Τετάρτη πρὸς Πέμπτη **23➔24** Ἰανουαρίου)

Ἱερὴ τῶν Μοιρῶν καὶ Τύχης
Λήναια
Διονύσου ἐπὶ Ληναίῳ
Σκηνικοὶ / Θεατρικοὶ Διαγωνισμοί, α΄ ἡμέρα

Δεκὰς δευτέρα
τρίτη μεσοῦντος
13η Γαμηλιῶνος

(Πέμπτη πρὸς Παρασκευὴ **24➔25** Ἰανουαρίου)

Λήναια
Διονύσου ἐπὶ Ληναίῳ
Σκηνικοὶ / Θεατρικοὶ Διαγωνισμοί, β΄ἡμέρα

ΣΕΛΗΝΙΑΚΟ ΝΥΧΘΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ
(12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΩΣ 11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2013)
ΜΗΝΑΣ ΤΩΝ ΘΕΟΓΑΜΙΩΝ, ΙΕΡΟΣ ΤΗΣ ΗΡΑΣ

Δεκὰς δευτέρα
τετάρτη μεσοῦντος
14η Γαμηλιῶνος

(Παρασκευὴ πρὸς Σάββατο **25→26** Ἰανουαρίου)

Λήναια
Διονύσου ἐπὶ Ληναίῳ

Σκηνικοὶ / Θεατρικοὶ Διαγωνισμοί, γ΄ἡμέρα

ΣΕΛΗΝΙΑΚΟ ΝΥΧΘΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ
(12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΩΣ 11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2013)
ΜΗΝΑΣ ΤΩΝ ΘΕΟΓΑΜΙΩΝ, ΙΕΡΟΣ ΤΗΣ ΗΡΑΣ

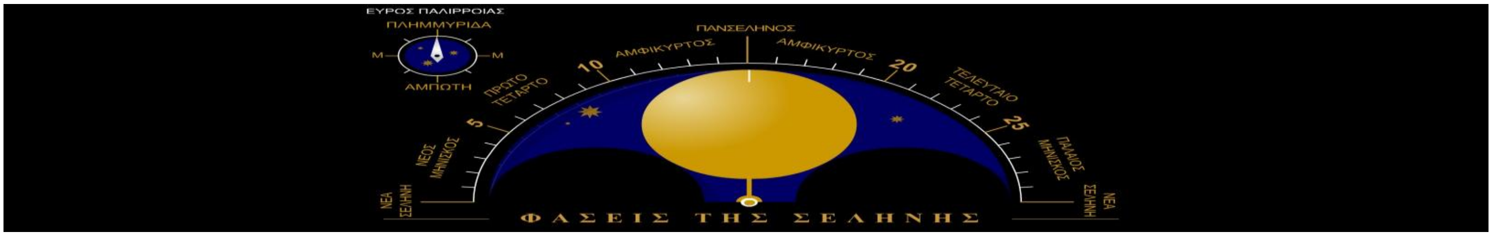

Δεκὰς δευτέρα
πέμπτη μεσοῦντος
15η Γαμηλιῶνος

ΔΙΧΟΜΗΝΙΣ (6:44 π.μ Κυριακῆς)

(Σάββατο πρὸς Κυριακὴ **26➔27** Ἰανουαρίου)

Ἱερὴ Ἀθηνᾶς

Λήναια
Διονύσου ἐπὶ Ληναίῳ

Σκηνικοὶ / Θεατρικοὶ Διαγωνισμοί, δ΄ ἡμέρα

ΣΕΛΗΝΙΑΚΟ ΝΥΧΘΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ

(12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΩΣ 11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2013)

ΜΗΝΑΣ ΤΩΝ ΘΕΟΓΑΜΙΩΝ, ΙΕΡΟΣ ΤΗΣ ΗΡΑΣ

Δεκὰς δευτέρα
ἕκτη μεσοῦντος
16^{η} Γαμηλιῶνος

(Κυριακὴ πρὸς Δευτέρα 27➔28 Ἰανουαρίου)

ΣΕΛΗΝΙΑΚΟ ΝΥΧΘΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ
(12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΩΣ 11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2013)
ΜΗΝΑΣ ΤΩΝ ΘΕΟΓΑΜΙΩΝ, ΙΕΡΟΣ ΤΗΣ ΗΡΑΣ

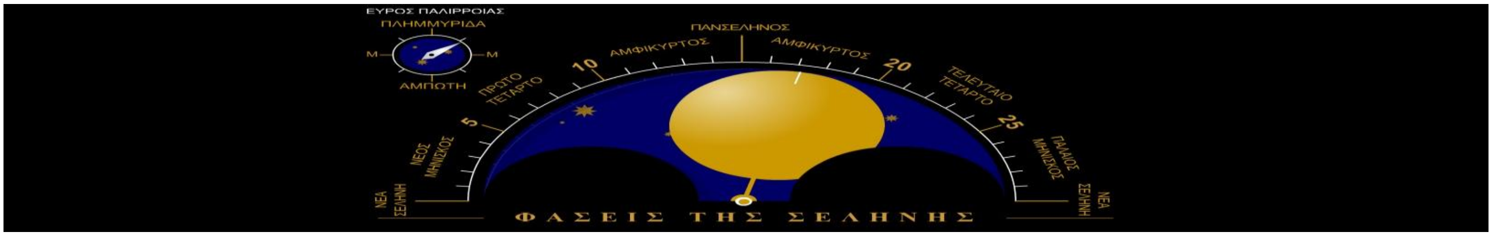

Δεκὰς δευτέρα
ἑβδόμη μεσοῦντος
17^{η} Γαμηλιῶνος

(Δευτέρα πρὸς Τρίτη **28 ➔29** Ἰανουαρίου)

ΣΕΛΗΝΙΑΚΟ ΝΥΧΘΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ

(12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΩΣ 11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2013)

ΜΗΝΑΣ ΤΩΝ ΘΕΟΓΑΜΙΩΝ, ΙΕΡΟΣ ΤΗΣ ΗΡΑΣ

Δεκὰς δευτέρα
ὀγδόη μεσοῦντος
18^{η} Γαμηλιῶνος

(Τρίτη πρὸς Τετάρτη **29➔30** ’Ιανουαρίου)

Ἱερὴ Ἀποτρόπαιων θεῶν,
πατρίων Ἀθηναίων,
καθαρμοί

ΣΕΛΗΝΙΑΚΟ ΝΥΧΘΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ

(12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΩΣ 11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2013)

ΜΗΝΑΣ ΤΩΝ ΘΕΟΓΑΜΙΩΝ, ΙΕΡΟΣ ΤΗΣ ΗΡΑΣ

Δεκὰς δευτέρα
ἐνάτη μεσοῦντος
19η Γαμηλιῶνος

(Τετάρτη πρὸς Πέμπτη **30➔31** Ἰανουαρίου)

Ἱερὴ Ἀποτρόπαιων θεῶν,
πατρίων Ἀθηναίων,
καθαρμοί

ΣΕΛΗΝΙΑΚΟ ΝΥΧΘΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ

(12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΩΣ 11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2013)

ΜΗΝΑΣ ΤΩΝ ΘΕΟΓΑΜΙΩΝ, ΙΕΡΟΣ ΤΗΣ ΗΡΑΣ

Δεκὰς δευτέρα

εἰκάς

20η Γαμηλιῶνος

(Πέμπτη πρὸς Παρασκευὴ **31➔01** Ἰανουαρίου➔ Φεβρουαρίου)

Ἱερὴ Ἀθηνᾶς,
Ἀπόλλωνος Εἰκάδιου

ΣΕΛΗΝΙΑΚΟ ΝΥΧΘΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ

(12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΩΣ 11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2013)

ΜΗΝΑΣ ΤΩΝ ΘΕΟΓΑΜΙΩΝ, ΙΕΡΟΣ ΤΗΣ ΗΡΑΣ

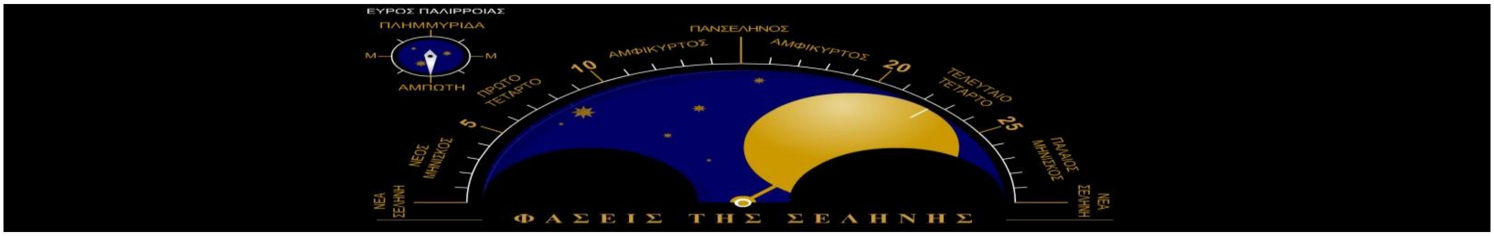

Δεκὰς τρίτη

δεκάτη φθίνοντος

21^{η} Γαμηλιῶνος

(Παρασκευὴ πρὸς Σάββατο 01➔02 Φεβρουαρίου)

Ἱερὴ Ἀθηνᾶς

ΣΕΛΗΝΙΑΚΟ ΝΥΧΘΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ

(12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΩΣ 11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2013)

ΜΗΝΑΣ ΤΩΝ ΘΕΟΓΑΜΙΩΝ, ΙΕΡΟΣ ΤΗΣ ΗΡΑΣ

Δεκὰς τρίτη

ἐνάτη φθίνοντος

22η Γαμηλιῶνος

(Σάββατο πρὸς Κυριακὴ **02➔03** Φεβρουαρίου)

Ἱερὴ Ἀθηνᾶς

ΣΕΛΗΝΙΑΚΟ ΝΥΧΘΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ
(12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΩΣ 11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2013)
ΜΗΝΑΣ ΤΩΝ ΘΕΟΓΑΜΙΩΝ, ΙΕΡΟΣ ΤΗΣ ΗΡΑΣ

Δεκὰς τρίτη
ὀγδόη φθίνοντος
23^{η} Γαμηλιῶνος

(Κυριακὴ πρὸς Δευτέρα **03➔04** Φεβρουαρίου)

ΣΕΛΗΝΙΑΚΟ ΝΥΧΘΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ
(12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΩΣ 11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2013)
ΜΗΝΑΣ ΤΩΝ ΘΕΟΓΑΜΙΩΝ, ΙΕΡΟΣ ΤΗΣ ΗΡΑΣ

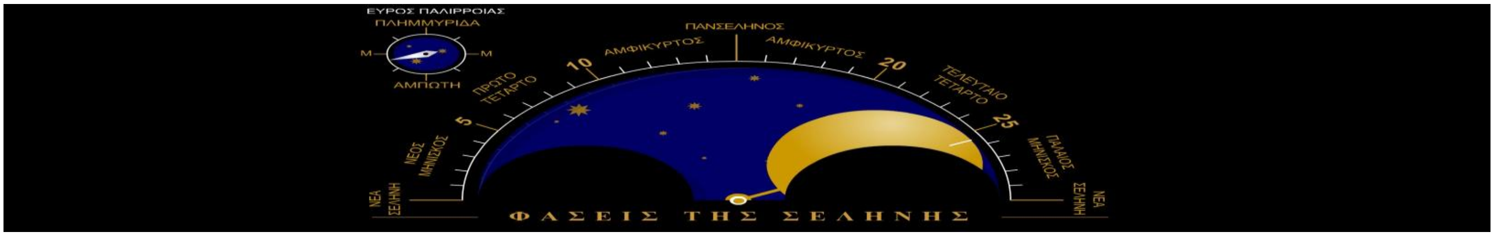

Δεκὰς τρίτη
ἑβδόμη φθίνοντος
24^{η} Γαμηλιῶνος

(Δευτέρα πρὸς Τρίτη **04➔05** Φεβρουαρίου)

ΣΕΛΗΝΙΑΚΟ ΝΥΧΘΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ
(12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΩΣ 11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2013)
ΜΗΝΑΣ ΤΩΝ ΘΕΟΓΑΜΙΩΝ, ΙΕΡΟΣ ΤΗΣ ΗΡΑΣ

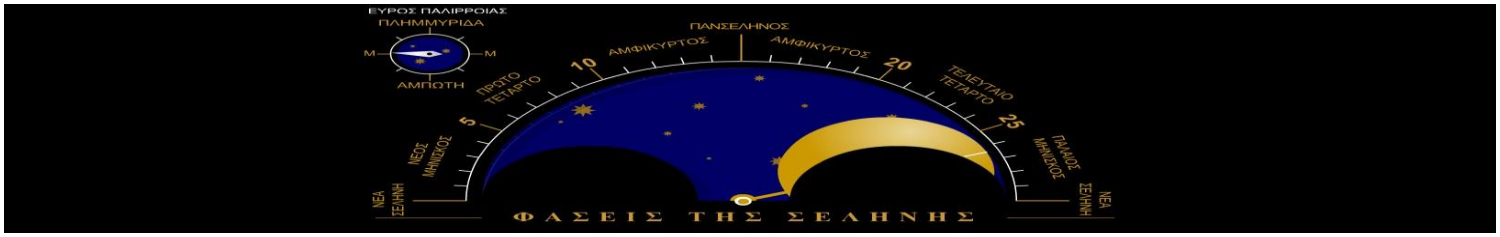

Δεκὰς τρίτη
ἕκτη φθίνοντος
25η Γαμηλιῶνος

(Τρίτη πρὸς Τετάρτη **05➔06** Φεβρουαρίου)

ΣΕΛΗΝΙΑΚΟ ΝΥΧΘΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ
(12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΩΣ 11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2013)
ΜΗΝΑΣ ΤΩΝ ΘΕΟΓΑΜΙΩΝ, ΙΕΡΟΣ ΤΗΣ ΗΡΑΣ

Δεκὰς τρίτη
πέμπτη φθίνοντος
26η Γαμηλιῶνος

(Τετάρτη πρὸς Πέμπτη **06→07** Φεβρουαρίου)

ΣΕΛΗΝΙΑΚΟ ΝΥΧΘΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ

(12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΩΣ 11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2013)

ΜΗΝΑΣ ΤΩΝ ΘΕΟΓΑΜΙΩΝ, ΙΕΡΟΣ ΤΗΣ ΗΡΑΣ

Δεκὰς τρίτη
τετάρτη φθίνοντος
27η Γαμηλιῶνος

(Πέμπτη πρὸς Παρασκευὴ **07→08** Φεβρουαρίου)

Ἱερὴ Κουροτρόφου
Θεογάμια
Ἱερὴ Ἥρας
Ἱερὴ Διὸς Τελείου
Ἱερὴ Ποσειδῶνος

ΣΕΛΗΝΙΑΚΟ ΝΥΧΘΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ

(12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΩΣ 11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2013)

ΜΗΝΑΣ ΤΩΝ ΘΕΟΓΑΜΙΩΝ, ΙΕΡΟΣ ΤΗΣ ΗΡΑΣ

Δεκὰς τρίτη

τρίτη φθίνοντος

28^{η} Γαμηλιῶνος

(Παρασκευὴ πρὸς Σάββατο 08→09 Φεβρουαρίου)

Ἱερὴ Ἀθηνᾶς

Τριτομηνὶς

ΣΕΛΗΝΙΑΚΟ ΝΥΧΘΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ

(12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΩΣ 11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2013)

ΜΗΝΑΣ ΤΩΝ ΘΕΟΓΑΜΙΩΝ, ΙΕΡΟΣ ΤΗΣ ΗΡΑΣ

Δεκὰς τρίτη
δευτέρα φθίνοντος
29^{η} Γαμηλιῶνος

(Σάββατο πρὸς Κυριακὴ 09➔10 Φεβρουαρίου)

ΣΕΛΗΝΙΑΚΟ ΝΥΧΘΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
ΓΑΜΗΛΙΩΝΟΣ
(12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΩΣ 11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2013)
ΜΗΝΑΣ ΤΩΝ ΘΕΟΓΑΜΙΩΝ, ΙΕΡΟΣ ΤΗΣ ΗΡΑΣ

Δεκὰς τρίτη
ἔνη καὶ νέα, Τριακάς
30η Γαμηλιῶνος

(Κυριακὴ πρὸς Δευτέρα 10→11 Φεβρουαρίου)

Ἱερὴ Ἑκάτης
Ἄπαντα περίδειπνα, Νεκύσια δῶρα

ΜΕΡΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΙΔΙΟΜΟΡΦΙΕΣ ΤΟΥ ΑΤΤΙΚΟΥ ΝΥΧΘΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ

Ὑπάρχει ἕνα ἀπόσπασμα στὸ Οὐρανολόγιο τοῦ Γεμῖνου, ποῦ μᾶς ξεκαθαρίζει ἀρκετὰ βασικὰ στοιχεῖα μὲ τὸ Ἡμερολόγιο.

Πρόθεσις γὰρ ἦν τοῖς ἀρχαίοις τοὺς **μὲν μῆνας ἄγειν κατὰ σελήνην, τοὺς δὲ ἐνιαυτοὺς (νέους χρόνους) καθ΄ἥλιον.** Τὸ γὰρ ὑπὸ τῶν νόμων καὶ τῶν χρησμῶν παραγγελλόμενον, τὸ θύειν κατὰ γ΄(ἤγουν τὰ πάτρια) μῆνας ἡμέρας ἐνιαυτοὺς· τοῦτο διέλαβον ἅπαντες οἱ Ἕλληνες τὸ τοὺς μὲν **ἐνιαυτοὺς συμφώνως ἄγειν τῷ ἥλιῳ**, τὰς δὲ **ἡμέρας καὶ τοὺς μῆνας τῇ σελήνῃ.** ἔστι δὲ τὸ μὲν καθ'ἥλιον ἄγειν ἐνιαυτοὺς τὸ περὶ τὰς αὐτὰς ὥρας τοῦ ἐνιαυτοῦ τὰς αὐτὰς θυσίας τοῖς θεοῖς ἐπιτελεῖσθαι· καὶ τὴν μὲν ἐαρινὴν θυσίαν διαπαντὸς κατὰ τὸ ἔαρ συντελεῖσθαι, τὴν δὲ θερινὴν κατὰ τὸ θέρος· ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τοὺς λοιποὺς καιροὺς τοῦ ἔτους τὰς αὐτὰς θυσίας πίπτειν· τοῦτο γὰρ ὑπέβαλον προσηνὲς καὶ κεχρισμένον εἶναι τοῖς θεοῖς. Τοῦτο δ' ἄλλως οὐκ ἄν δύναιτο γενέσθαι εἰ μὴ τροπαὶ καὶ αἱ ἰσημερίαι περὶ τοὺς αὐτοὺς τόπους γίγνοιτο. Τὸ δὲ κατὰ σελήνην

ἄγειν τὰς ἡμέρας τοιοῦτον ἐστι· τὸ ἀκολούθως τοῖς σελήνης φωτοισμοῖς τὰς προσηγορίας τῶν ἡμερῶν γίνεσθαι. ἀπὸ γὰρ τῶν τῆς σελήνης φωτισμῶν αἱ **προσηγορίαι τῶν ἡμερῶν** κατωνομάσθησαν. ἐν ᾗ μὲν γὰρ νέα ἡ σελήνη φαίνεται, κατὰ συναλοιφὴν **νεομηνία** προσηγορεύθη· ἐν ᾗ δὲ ἡμέρᾳ τὴν δευτέραν φάσιν ποιεῖται, **δευτέραν** προσηγόρευσαν· τὴν δὲ κατὰ μέσον τοῦ μηνὸς γινομένην φάσιν τῆς σελήνης ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ συμβαίνοντος **διχομηνίαν** ἐκάλεσαν...
ὅθεν καὶ τὴν τριακοστὴν τοῦ μηνὸς ἡμέραν ἐσχάτην οὖσαν ἀπὸ αὐτοῦ συμβαίνοντος τριακάδα ἐκάλεσαν...ὅταν οὖν καὶ οἱ ἐνιαυτοὶ ἀκριβῶς ἄγωνται καθ’ἥλιον καὶ οἱ μῆνες καὶ αἱ ἡμέραι κατὰ σελήνην, τότε νομίζουσιν **οἱ Ἕλληνες κατὰ τὰ πάτρια θύειν**· τοῦτο δ΄ἐστι κατὰ τοὺς **αὐτοὺς καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ τὰς αὐτὰς θυσίας τοῖς θεοῖς συντελεῖσθαι.**

Ὁ Θαλῆς ὁ Μιλήσιος καταγράφεται ὡς ὁ διανοητὴς τῆς τριακάδος:
Πρῶτος δὲ τὴν ὑστέραν τοῦ μηνὸς τριακάδα εἶπεν.
(Διογένης Λαέρτιος Βίοι Φιλ. 1,3.24)

1. Κάθε μῆνας στὸ νυχθημερολόγιο εἶχε τὴν Τριακάς, ἤ τὴν 30η ἡμέρα.
2. Κάθε μεθ'ἐπόμενος μῆνας εἶχε μιὰ ἐξαιρέσιμος ἡμέρα.
3. Αὐτὴ ἡ ἐξαιρέσιμος ἡμέρα ἦταν πάντοτε ἡ 29η.
4. Οἱ μῆνες στὸ ἀστικὸ σεληνιακὸ νυχθημερολόγιο τοῦ Σόλωνος ἦταν ἐναλλὰξ ἄρτιοι καὶ περιττοί , 30 ἡμερῶν καὶ 29 ἡμερῶν σὲ διάρκεια ἀντιστοίχως ἤ τὸ ἀντίστροφο.

Κάθε μῆνας στὸ νυχθημερολόγιο εἶχε τὴν 30η ἡμέρα, παρόλο λοιπὸν ποὺ ὁ ἀστικὸς χρόνος τοῦ νυχθημερολογίου ἦταν κατασκευασμένος ὡς σεληνιακὸς χρόνος , ἐξωτερικῶς καὶ ἐμφανῶς διατηροῦσε ἀκόμη τὶς ἰδιότητες τοῦ ἡλιακοῦ χρόνου.
Αὐτὸ σημαίνει ὅτι κάθε μῆνας εἶχε ὀνομαστικὰ 30 ἡμέρες εἴτε πρακτικὰ εἴτε θεωριτικὰ καὶ ἐπομένως τοῦ καταλλήλου μήκους ἴσου μὲ τὸν ἡλιακὸ μῆνα.
Κατ'αὐτὴ τὴν ἄποψη δὲν διέφερε σὲ τίποτα ἀπὸ αὐτὸ τοῦ Μέτωνος, ἤ τὸ ἀντίστροφο,τοῦ Μέτωνος ἀπὸ τοῦ Σόλωνος, ἤ τοῦ κανόνος τοῦ παλαιότερου ἡμερολογίου.

Αὐτὸ ἀποδεικνύεται πολὺ εὔκολα ἀπὸ τὰ παρακάτω στοιχεῖα :

1. Κάθε μῆνας στὸ νυχθημερολόγιο εἶχε τὴν **νουμηνία** (νέα σελήνη), καὶ ἐπίσης τὴν **ἕνη καὶ νέα.**

Τώρα, **ἕνη καὶ νέα**, ἦταν ἕνα ἀκόμη ὄνομα γιὰ τὴν **τριακὰς** ἤ τὴν 30η τοῦ μηνός.

Ὥς ἐκ τούτου κάθε μῆνας εἶχε μία **τριακάς** ἤ τὴν 30η ἡμέρα.

2. Οἱ **κύριαι ἐκκλησίαι** κάθε μῆνα ἦταν τρεῖς στὸν ἀριθμό καὶ οἱ ἀναφερόμενες ἡμέρες τῆς κάθε μίας ἦταν ἡ ἑνδεκάτη ἤ δεκάτη, εἰκοστὴ καὶ ἡ τριακοστὴ ἀντίστοιχα.

*Εἰσὶ δὲ νόμιμοι ἐκκλησίαι αἱ λεγόμεναι **κύριαι τρεῖς τοῦ μηνὸς Ἀθήνῃσι**, ἡ **πρώτη** καὶ ἡ **δεκάτη** καὶ ἡ **τριακάς**.*

(Σχόλια Ἀριστ. Ἀχαρν. 29)

*Ἄλλοι δὲ φασιν **καθ'ἕκαστον μῆνα ἐκκλησίας εἶναι τρεῖς**, αἵ κύριαι πρὸς σύγκρισιν ἐλέγοντο τῶν συγκλήτων.*

(Φώτιος Λεξ.)

Ὅτι **τρεῖς ἐκκλησίαι τοῦ μηνὸς** ἐγίνοντο ὡρισμέναι.

(Σχόλ. Δημοσθ. 138 Περὶ τῆς παραπρεσβείας ὁ λόγος 253.13 Σύγκλητος ἐκκλησία παρ. 176)

Ἰστέον γὰρ ὅτι κατὰ μῆνα τρεῖς ἐκκλησίας ἐποιοῦντο…καὶ ἐγίνετο ἡ ***πρώτη ἐνδεκάτῃ*** *τοῦ μηνὸς, ἡ* ***δευτέρα περὶ τὴν εἰκοστὴν****, ἡ* ***δὲ Τρίτη περὶ τὴν τριακοστὴν****.*
(Σχόλ. Δημοσθ. 261. Κατὰ Τιμοκράτους 278.12)

Περικλεῖ δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ῥήτορσι ***τρεῖς ἡμέρας ἑκάστου μηνὸς*** *συνῆσαν Ἀθηναῖοι ὡς ἔπος εἰπεῖν δημοσίᾳ.*
(Αἴλιος Ἀριστ. 46. 323.12 Ὑπὲρ τῶν τεττάρων.)

Τίνες δὲ αἱ κύριαι ἐκκλησίαι, Ἀριστοτέλης δεδήλωκεν ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ, λέγων τοὺς πρύτανεις συνάγειν τὴν βουλὴν καὶ τὸν δὲ δῆμον τετράκις ἑκάστης πρυτανείας κ’, τ. λ.
(Ἁρποκρατίων, Κυρία ἐκκλησία. Παρ. Πολυδεύκης 8.9,7.95)

Ἔτσι λοιπὸν, κάθε μῆνας εἶχε τριακοστὴ ἡμερὰ ὅπως ἐπίσης ἑνδεκάτη ἤ δεκάτη καὶ εἰκοστή.
Ὁ κανόνας τῆς μέτρησης, στὴν τελευταία δεκάδα ἡμερῶν τοῦ κάθες μηνὸς (ἀπὸ τὴν δεκάτη φθίνοντος στὴν δευτέρα φθίνοντος), ποὺ ὅλες οἱ ἀρχαίες πηγὲς τὸ ἀποδίδουν στὸν Σόλωνα, προϋποθέτει κατ'ἀνάγκην σὲ ὅλους τοὺς μῆνες μιὰ τρίτη δεκάδα, ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς ὁποίας ἦταν ἡ 21^η καὶ ἡ ἐνάτη ἡ 29^η, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ δεκάτη ἡ ἕνη καὶ νέα ἤ ἡ τριακὰς.
Ἔτσι λοιπὸν κάθε μῆνας ποὺ εἶχε στὴν πραγματικότητα τὴν δεκάτη φθίνοντος εἶχε καὶ τὴν τριακὰς.

Κάθε μεθ'ἐπόμενος μῆνας εἶχε μιὰ ἐξαιρέσιμος ἡμέρα ποὺ δὲν εἶναι καὶ τόσο ἀπαραίτητο νὰ σταθῶ στὴν ἀπόδειξη αὐτοῦ διότι εἶναι σχεδὸν αὐτονόητη καὶ αὐταπόδεικτη.
Ἡ ἐξαιρέσιμος ἡμέρα ἦταν πάντοτε ἡ 29^η τοῦ μηνὸς.
Κανένας μῆνας δὲν εἶχε λιγότερες ἀπὸ 29 ἡμέρες ὁλοκληρωμένες.
Ξεκινῶντας τὴν καταμέτρηση τοῦ μηνὸς ἀπὸ τὴν νουμηνίαν, δὲν μποροῦσαν νὰ φτάσουν στὸ τέλος τῆς καταμέτρησης ἄν δὲν ἔφταναν στὴν

29η ἡμέρα, παρόλα αὐτὰ ὅμως ἀκόμα καὶ οἱ μῆνες μὲ 29 ἡμέρες ἔπρεπε νὰ ἔχουν τὴν τριακὰς, ἡ ὁποία δὲν ἔμενε ποτὲ ἐκτὸς.
Γιὰ νὰ φτάσουν ὅμως στὴν τριακὰδα ἔπρεπε νὰ περάσουν τὴν 29η, καὶ σύμφωνα μὲ τὸν Σόλωνα ὅλοι οἱ μῆνες εἶχαν τὴν τριακὰς.
Σὲ αὐτὴ τὴν περίπτωση, τῶν μηνῶν μὲ 29 ἡμέρες, ἡ 29η ἔπρεπε νὰ ἀφαιρεθεῖ καὶ στὴ θέση της νὰ τοποθετηθεῖ ἡ τριακὰς.
Ἡ 29η ἦταν, σύμφωνα μὲ τὴν ἀντίστροφη καταμέτρηση τῆς τρίτης δεκάδας, ἡ δευτέρα φθίνοντος ἡ ὁποία ἦταν πάντα καὶ ἡ ἐξαιρέσιμος ἡμέρα πάντα στοὺς μῆνες μὲ 29 ἡμέρες.
Συνεχίζεται.

ΗΣΙΟΔΕΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΗΜΕΡΩΝ ΓΙΑ ΚΑΛΟΤΥΧΕΣ ἤ ΚΑΚΟΤΥΧΕΣ ΗΜΕΡΕΣ
ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΕΣ

Μηνὸς ἱσταμένου ἤ αὐξομένου (στίχος 771)

1. ἕνη (στίχος 768)..1
2. 2
3. 3
4. τετρὰς. (στίχοι 768, 798, 796, 807, 817)...........4
5. πεμπτάς. (στίχος 800)...5
6. ἕκτη , ἡ πρώτη. (στίχος 783)................................6
7. ἑβδόμη, ἱερὸν ἦμαρ. (στίχος 768)........................7
8. ὀγδοάτη. (στίχοι 770,768).....................................8
9. ἐνάτη ἤ εἰνάς (στίχοι 770, 809, 810)....................9
10. δεκάτη. (στίχος 792)..10

Μηνὸς μεσοῦντος

1. ἑνδεκάτη. (στίχοι 772, 777)................................11
2. δυωδεκάτη. (στίχοι 772, 777)..............................12
3. τρισκαιδεκάτη. (στίχοι 778, 779)........................13
4. τετράς μέσση. (στίχοι 792, 817).........................14
5. 15
6. ἕκτη, ἡ μέσση.(στίχος 780)..................................16
7. ἑβδομάτη μέσση.(στίχος 803)..............................17

8. 18
9. εἰνὰς μέσση. (στίχος 808)..................................19
10. εἰκὰς (μεγάλη) (στίχος 790)............................20

Μηνὸς φθίνοντος

10. μετ'εἰκάδα. (στίχος 818)..................................21
9. 22
8. 23
7. 24
6. 25
5. 26
4. τετρὰς φθίνοντος. (στίχος 796).......................27
3. 28
2. τρισεινάς. (στίχος 812)......................................29
τριηκάς. (στίχος 764)...30

Συνεχίζεται στὴν νουμηνία τοῦ Ἀνθεστηριῶνος

μὲ περισσότερα στοιχεῖα καὶ ἀρχαίες πηγὲς
γιὰ τὸ Ἀττικὸ Νυχθημερολόγιο.

ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΤΗΤΑΣ